

Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Вол. XXXVI

КВІТЕНЬ 1985 — APRIL

№ 422



NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

NOWI DNI

Box 235
ETOBICOKE, ONT., CANADA
M9C 4V3

Tel.: (416) 621-2605

Editor-in-Chief: M. Dalney

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: Can. dol. 18.00 кан. дол.
U.S.A.: U.S. dol. 18.00 амер. дол.

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Can. dol. 21.00 кан. дол.
AVIO — Can. dol. 30.00 кан. дол.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. T. Myronenko, P. O. Box 302
Parramatta, N. S. W. 2150 Australia
Mr. Z. Steciuk, 10 Bates Court
Jacana 3047, Vic. Australia
Mr. A. Komar, 62 Cullford Ave.,
Klemzig 5087, S.A. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чикаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Філадельфія і околиці:

Mr. S. Jewsevsykyj, 420 Woodhaven Place,
Philadelphia, Pa. 19116, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connell Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

CANADA — КАНАДА:

Тандер Бей:

Mr. P. Swyrydenko, 133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont. P7C 2G4

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає

Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний — головний редактор
Редколегія: Тоня Горохович, Василь І. Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал, Карпо Рогов-
ський.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Т. Матвієнко — СОНЕТИ	1
Валентина Юрченко — ДОБРО І ЗЛО	2
І. Бондарчук — СЕСТРИНА СКИБКА ХЛІБА	3
Остап Тарнавський — УЛАС САМЧУК — ПРОЗАІК (II)	5
Андрій Качор — ВАСИЛЬ НАГІРНИЙ — АРХІ- ТЕКТ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ	8
Андрій Глинін — ОСТАННІЙ З РОДУ ПОЛЕТИКА?	11
Д-р Павло Пундій — СВ. П. Д-РА ТОМИ ЛАПИЧАКА	14
Володимир Мошинський — ФРАГМЕНТИ З МОГО ЖИТТЯ	16
Віталій Бендер — ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ТВІР ПРО ОДНУ ТРАПЧНУ "ОПЕРУ"	18
М. Дальний — ЦІКАВЕ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ КАНАДИ	21
Лев Яцкевич — ПОДИВУТІДНІ ПЕРЕД- БАЧЕННЯ НОСТРАДАМА	24
Роман Борковський — ТРАГЕДІЯ УКРАЇН- СЬКОГО ОРГАНІЗОВАНОГО НАЦІОНА- ЛІЗМУ	26
С. Конар — ЦУКОР	27
Лариса Дончук — НІБИ Й ТЕПЕР БАЧУ РОДИНУ ПІЛЬГУКІВ...	28
Ада Мушинська — РОЗМОВА З КУМОЮ (фейлетон)	29
х х х — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	31

На першій сторінці обкладинки: КИЙ, ЩЕК, ХО-
РИВ І ЛИВІДЬ — пам'ятник легендарним засновни-
кам Києва, збудований з нагоди 1500-ліття україн-
ської столиці. Прізвиськ творців, на жаль, не знаємо.

• Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. • Статті з поданими іменами авторів не
конче висловлюють погляди редакції. • Незамовлених матеріалів редакція не повертає. • Редакція
не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти і скорочувати на-
діслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

ХРИСТОС ВОСКРЕС!



З НАГОДИ ВЕЛИКОДНЯ
СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ВСІХ
НАШИХ СПІВРОБІТНИКІВ І ЧИТАЧІВ
ТА БАЖАЄМО ІМ УСЬОГО ДОБРОГО!

Редакція і адміністрація
"Нових днів"

Т. МАТВИЄНКО

КВІТЕНЬ

Земля ще міцно спить, ще сніг лежить на кручі;
І хащі, і яри іще нагі до дна.
Різкого вітру мчить мелодія нудна
Крізь плетиво рясне і зарослі колючі.

Вони тяжкі (часи), набряклі і гнітучі,
Як родиться вночі відлига і весна —
Тоді в лугах бринить світанкова луна
І далеко встають потужні, теплі тучі.

І веселіший блиск, і тріск огнів зелених
І долі, і вгорі — над стежкою в гаю.
Хмільний бушує сік у виростах щоденних,
Занурюючи вглиб настирливість свою.

Непереможно йде, проміниться, зоріє
Могутній вал цвітінь, про що планета мріє.

РАННЬОВЕСНЯНА СЛЬОТА

На кабелях-дротах повисли намиста
Важких краплин дощу (тож третій день
моросить).
"Здається, холодів і мокроти вже досить", —
Здоровий каже глузд і логіка проста.

Протяжний вітру шум по закутках голосить
І в тілі постає реакція пуста.

А понад всім росте несхибна самота,
Що по слідах доріг тінь від журби розносить.

Окутане з боків гіркотою імлі
Дрімає у сльоті безлюдне передмістя.
Лиш тягнеться зпід авт задимлене охвістя
Із присмаком нудним ядучої смоли.

Так сумно довкруги, і тільки де не де
Достиглий перл води за комір упаде.

ЦІЛЬ БОРОТЬБИ

Після похмурих днів розквітчане проміння
Сьогодні в перший раз дошкульно припекло,
І крізь гілля дерев навиліт проросло.
І паром обдало на виступах каміння.

І суму на землі важкій, як не було;
Поблідло в світлі хвиль післязимове тління;
Потріскались бруньки, і ожило коріння,
І в стовбурах товстих весною загуло.

Турботливі птахи будують гнізда споро,
Бо любий час настав; і він розстелить скоро
Сувій зелених мрій, окрилень, бушунь...

Це нашого буття канва нерукотворна;
Постійний крок вперед, куди веде проворна
Ціль боротьби ясна за вияв без вагань.

ЛИЦЕ ЗЕМЛІ

Висять дерев гілки у зелені густій:
Її вагу живу душею відчуваю.
Спостерігаю, жду і втому набуваю,
Неначе цвіль гірку на вивісі простій.

Чому ж на світ наліг такий нудний застій,
Свідомість розщепив, захмурих даль безкраю,
Що навіть сам себе в турботах забуваю,
Идучи по крутизні скелястій і пустій?

Магнітні молотки постійно б'ють у тім'я,
І кожний нерв звучить — натягнута струна:
На нивах сіє гад своє отруйне сім'я,
Щоб людський труд заглух, приплюснутий до
дна.

"Та все ж... Та все ж таки, — пульсує думка
вперто, —
Не все з лиця землі заGREBЕНО і стерто".

Валентина ІОРЧЕНКО

ДОБРО І ЗЛО

(З діалогу)

Ви кажете, що в нашій лютій ері
Диявол тріюмфує над Добром,
Що розум людський переміг у стратосфері
І космос перед ним схилиється чолом?

Ви кажете, що Бог глухий на всі моління,
На людський біль, скорботи і жалі,
Що закриває очі Він на смуток і терпіння
Його дітей на грішній цій землі?

Як хтось живе для власної догоди,
В лінивстві, заздрощах, захланний на чуже,
У баговинні втіх і насолоди, —
Чи він подобу Божу збереже?

До зла людина добровільно йде в тенета
За гроші, славу, блуду каламуть,
А добрі всі діла для нашої планети
В кишеню добрих скарбів не кладуть!

Але від цього гіршим той не буде,
У кого серце є, добром налите щерть,
Хто часто про добробут свій забуде,
Хоч, може, мрії підуть шкереберть.

Коли глумляться з віри атеїсти,
Безбожництвом затрутують серця, —
Я вірю, що душа правдива й чиста
Такою вже буде і до кінця.

Чи ми готові скрізь долати людське зло
Й добро плекати біля рідного порога?
- Бож від людей своїх не відступився Бог,
А люди відступаються від Бога.

З ПРИВОДУ ЗМІН
У КЕРІВНИЦТВІ СРСР

В нас не вистачало перевірених даних щоб ска-
зати щось суттєве про недавно померлого лідера
СРСР Костянтина Черненка, який ніяким лідером
фактично й не був. Бракує нам даних і про тепе-
рішнього генерального секретаря КПРС Михайла
Сергійовича Горбачова, на підставі яких можна бу-
ло б робити правдоподібні прогнози про його по-
літику чи про майбутнє СРСР. Все, що про нього
знаємо, це те, що він народився в 1931 р. в селі
Привсьєне на Ставропольщині (Північне Прикав-
каззя), закінчив юридичний факультет університе-
ту, опісля закінчив (чомусь заочно) Ставрополь-
ський сільсько-господарський інститут і працював
партійним секретарем міському, а пізніше край-
ному рахуючись експертом сільського господар-
ства. Хоч Ставропольський край заселений пере-
важно переселенцями з Росії і з України — риси
обличчя М. С. Горбачова не виключно слов'янські.
Чи має він кавказьких, а, може, й семітських пред-
ків — не знаємо також. В Москві він порівняно но-
ва людина (з 1978 р.).

Не знаємо й того, що зблизило М. С. Горбачова
з його протеже Юрієм Андроповим — якісь кібст-
ські обов'язки чи землярство. Виглядом і поведінкою
М. С. Горбачов нагадує типового радянського са-
мовпевненого інтелігента середнього покоління.
Що ховається за цими зовнішніми ознаками — ска-
зати, на жаль, неможливо. Протилежно до біль-
шости української еміграційної преси, ми не ви-
ключаємо раптових радикальних і далекойдучих
змін в СРСР і в Україні. Правда, не твердимо, що
такі зміни запровадить там М. С. Горбачов і його
близькі "соратники". Але можна твердити, що за-
ведуть їх відважні люди його (чи ще молодшої)
генерації, які там народились, живуть, вчаться,
спостерігають, думають і працюють, а не якісь емі-
сари чи інші "лицарі" та "луччі люди" зовні. І,
звичайно, станеться це при умові, що непомилні
можновладці не додумаються раніше висадити на-
шу грішну планету в космос в "ім'я комунізму"
чи іншого "єдиноправильного -ізму". Така загроза
існує й бажано, щоб її виразно бачили провідники
обидвох частин роздертого світу.

М. Дальний

НАШІ ЛІКАРІ ВІДБУЛИ НАУКОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Наукова конференція Українського лікарського
товариства Північної Америки відбулась цього ро-
ку в курортному місті Канкун, Мехіко. З приєм-
ністю треба підкреслити, що цього разу всі науко-
ві доповіді, крім однієї, були прочитані україн-
ською мовою.

СЕСТРИНА СКИБКА ХЛІБА

Кухонний стіл на нікельованих, місцями по-бляклих, ніжках стояв впритул до скляних широких дверей. За дверима лежав травник, а вже за ним земля стрімголов піднімалася вгору. Зверху росли клени, неопорані кущі і лише над ними виднівся клаптик сірого осіннього неба. Настирливий вітер гув у гіллі кленів, обносив тризубчики останніх листків.

Стіл був завалений словниками, підручними книгами, журналами та газетами, пляшечками ліків, пачками цигарок, машинописним папером, двома попільничками і чим тільки хочеш.

Біля друкарської машинки стояла висока гранчаста склянка з грудочкою льоду на дні, приліптим сітлокоричневим віскі. За машинкою, зіпершись підборіддям на волосату руку сидів Лука Павлович. Погляд його був спрямований на клаптик неба над кленами. Дивився в те небо, як у вікно, за яким витала його творча уява. Між пальцями правої руки диміла цигарка. Вряди-годи тією рукою з цигаркою тягнувся до склянки, смоктав віскі, а потім так само смоктав цигарку. Руки ці за роки ввійшли в звичку, думати не мішали.

На теперішній квартирі Лука Павлович жив уже років зотри. Як міг, так боровся із сирітством старости, запущеним, як інші самотні чоловіки, не був. Їв здебільшого в сухомятку, зрідка пив запоем, в ряди-годи показувався на людях. Дні проводив за творчою працею, друкувався в журналах, газетах під чужим прізвиськом, з редакторами ніколи не зустрічався, контакти велися поштою. В своїх шістьдесят років був великим майстром ліричної прози, виповненої безмежною любов'ю та тугою за назовсім залишеною Батьківщиною. Мав симпатичну подругу серця, людину розсудливу і ніжну. Їй він писав вірші. Писав про осінню їхню благодатню любов, про роки, що марно розгубилися по чужинах, навіки канули в лихоліттях скитань.

Лука Павлович сьорбнув ще раз зі склянки, підняв руку над клявішами машинки і саме тут подзвонили в двері.

— От тобі й на, попрацював... — сказав, опускаючись по сходах. — І хто б це міг бути?

За дверима стояла його подруга.

— Якими вітрами, Софійко? Прошу ж — заходь.

Обоє піднялися наверх, він допоміг роздягнутися.

— А я оце вирішила подорожі вступити. Привезла вареного, бо ти ж за собою взагалі не слідуєш.

Зайшли в кухню. Пані Софія хотіла поставити пластикову торбу на стіл, але там не знайшлося місця.

— Скажи мені, шановний пане писателю, — сказала з легенькою іронією в голосі, — і чого ти не працюєш в другій кімнаті за робочим столом? Де ж то бачено, щоб у кухні такий страшний гармидер.

— Вибачай, голубонько. Але той, хто будував цю хату, мусив бути пришепелуватим — поставив у проваллі. З усіх задніх кімнат кухня єдина, відкіль видно трошечки світу. Решта — чистісінькі монастирські келії. В них не то що писати, в них жити важко.

Пані Софія розставила каструлі на прилавок біля кухонної раковини, включила плиту.

— Добре — сказала, — поки я приготую вечерю, вивільни, будь ласка, хоч половину стола, на двох вистачить.

Він так і зробив. Зібране тут же поклав на холодильник, поставив посуд, ножі-вилки, налив своїй дорогій гості у високий келех білого вина, запалив свічку. І коли сіли за стіл, сказав напівжартома:

— Бачиш яка тут у нас романтика — живи і не вмирай.

Пані Софія усміхнулася своєю милою усмішкою, яка робила її роками молодшою. Луці Павловичу вона така особливо подобалася. Він підвівся, взяв її голову в руки, ніжно поцілував.

— Яка ти в мене гарна. І що б я без тебе робив... — Промовив люблячим голосом, дивлячись в усміхнені очі милої.

Потім вибачивсь, відлучився на хвилину в сусідню кімнату, ввімкнув магнітофон.

Хата виповнилася ніжною мелодією голубливого вальсу. В парі з кларнетом бархатний голос все переконував когось та й переконував:

Срібний човен, коханням повен,
Не перекинеться, не розіб'ється,
До кого пристане —
не відіб'ється...

Вони вслухалися більше в слова, аніж у музику, поокремо думали про невідгуляну свою далекую юність, про їхні срібні човни, що відбилися, попливли в крайсвіття самотою.

За вікном пуховими метеликами крутились лопаті сніжинки. Падали на скло дверей, стікали додолу прозорими краплинами.

І враз в кухні почувся шепіт Луки Павловича:

— Боже милостивий, коли ж ти наді мною, на решті змилуєшся?..

Пані Софія здивовано глянула на нього. Нічого-гісінько не розуміючи, запитала:

— Що трапилось, в чім річ?..

— Дивися...

Лука Павлович показав на недоїджену скибку на столі, а другу, тількищо взяту, в його руці.

Вона підвела брови.

— Пробач, але я таки всерівно нічого не розумію.

— Це, Софійко... Як це тобі пояснити? У нас казали, що коли людина не доїла один кусень хліба, а взяла другий, то хтось десь з її рідних дуже голодний. В мене рідні на цьому світі немає. Випадки оці трапляються зі мною повсякчасно на протязі років і я більш як переконаний, що це Господь щоразу пригадує за їжею про тяжкий гріх, який сотворив я ще малим хлопцем...

— Що за гріх?

— Дуже тяжкий, голубонько... Вимовив із стогоном зідхання. — В тридцять третьому році в найтяжчі тижні голоду, вкрав я і зів сестрини скибку хліба...

Пані Софія довго дивилася на його похилену голову. І лише згодом запитала:

— Розкажи ж як це трапилось.

Лука Павлович підвів сині, повні зажури, очі, безсило поклав на стіл, долонями вниз, руки. Помовчав, подумав, а потім і сказав:

— То слухай...

За голубою рікою, за очеретами, за розкошистими шапками верб, за ще неополовілим житнім ланом, що простелився до самого крайнеба, заходило пломенюче сонце.

По цей бік ріки у відстрашуючій тишині, у буйних зарослях бур'янів, в перкалевім цвітінні вишень, виглядали солом'яні верхи бездимних хат.

Над дзеркальною незрушністю ріки розлягалися закличні покрики нирця. З-за гущавині верболозів випурилась стайка диких качок, сторожко прошурхотіла крильми над водою і посипалась в золотаву поверхню ріки.

А сонце заходило...

Біля греблі, вимурованій кругляками сірого каменю, по коліна в прозорій воді в полотняних вилатаних штанцях, самотньо стояло русяве хлопча. Біля його ніг крутився табунець верховодки, лоскїтливо подзьобував у литки.

Хлоп'я нагиналося, стромляло руку у воду між каміння, нишпорило всередині, виймало згодом настовбурчене чорне раченя, що міцно трималося клешнями зморщок вимоченого пальця. Хлопча відламувало раченяті шийку, оббирало з шкаралупи і їло. Щоб не каламутити води, обережно підходило до другої дірки, розчепіреними пальцями заступало вихід, обмацувало внутрішні закавулки, частенько стинало від болю, коли великий рак хапав його за руку.

І отак попасом дійшло воно аж до млина. Тут дно круто обривалося в темну глибину. Дерев'яні заставки зеленіли пушком водорослей, дзюркотили тоненькими дзюрками, що просочувались крізь щілини.

Невгамовно хотілося їсти... і хлопча довгенько сьорбало долонями теплу воду, тамувало голод. Потім випрямило спину, підсмикнуло штанця, що спадали з кістлявих клубів, і викарбалось

на греблю.

Велике млинове колесо стояло в безділлі. Двері висіли на одному завісі, у шибці вікна гралися соняшні скалки. Хлоп'я побрело у млин. Навшпиньки звелось біля збляклого каменя, всунуло худеньку руку в круглий жолобок, яким колись сипалося борошно. Зверху відчуло масткий пилок, витерло його рукою і потім довго злизувало з долоні, смакуючи справжнє борошно. З щілин ковша, куди засипалося зерно, видолубало нігтем пучку жита, вкинуло в рот, довго натужно пережовувало.

Вийшовши, поза млином, по той бік греблі наблизилося знову до води. Тут на болотистій мілині росло плесо високої осоки. Хлопча забрело в її гущу, вхопилося обома руками за слизьке стебло, почало натужно висмикувати. Осочина не піддавалася, коріння в неї довгі та міцні. Пробувало то з одного боку, то з другого, нагинало, напружувало всі свої мізерні сили, аж поки не вломило при самому корені.

Витягнуло осочину на берег, безсило опустилося в траву. Нігтем зішкрябнуло п'явку, що боляче приссалася під жишкою. З ранки виступила кров, блідим буяковим соком розповзалася по мокрій литці.

Хлопчєна довго відсапувалося. Шкіра на кістках вилиць покрилась мрецькою жовтизною, запалі сині пелюстки оченят стали непорушними.

І аж коли дихати зробилося легше, обчистило стебло, добралось до липкої білої серцевини. Відкусило шматочок, жажувало. Рот наповнився водянистою, з болотяним присмаком, нуднуватою рідиною. Хлопча жадібно проковтувало пережоване і кусало знову.

Сонце зайшло... Небокрай відсвічувався далеким притухаючим пожаром. В незрушному повітрі відчулася вечірня прохолода, запах сирі риби, забриніли в'дливі комарі. У безгомінні оброслих вербами берегів спроквола розпочинався жаб'ячий хорівод.

А село мовчало. Собака не гавкнув, худобина не мукнула, голос людський не озвався...

Хлопча відкачало холоші, глянуло на темніючу синяву ріки і побрело додому.

Батьків ще не було. Воно сіло на трухлявих східцях ганку, підперло голову сухими кулачками. Знемогою нило все тіло, боляче корчило в животі, тягнуло лягти.

Спочатку прийшла мати. Принесла на руках маленьку Надійку. Дівчинка безугавно скигдила мов голодне цуцєня, викинуте за тин на безлюдну вулицю.

— Бабуня твої померли... — сказала мати зболеним голосом і важко опустилась на східць поруч сина.

В хату їх не тягнуло. В хаті не було чого їсти, хата тхнула пустою.

Небо зазорювалося тремтливими голубими цяточками. Різкішою ставала сережка молодого місяця, що плив собі в спокійній безвісті, далекий до людських смертей. Кругом стояла потойсвітня тишина.

І коли враз у кущах безу дзвінко тьохнув со-

ловей — зробилося моторошно. Хлопчення підсунулося ближче до матері, положило голову в її пелену. Мати приголубила його ближче до себе, відчула кістяву худінь тіла, спланим голо- сом прошептала:

— Сину мій, маленький синочку...

І отак їх застав батько. Він носив останню ма- терину, ще дівочу, хустку міняти на хліб. Ти- жнем назад за обручку виторгнував у когось то- неньку макуху. Розмочували її у воді, вгамовува- ли голод. А коли й крихти зі стола хлопчина язиком позбирав, поніс батько хустку.

— Вставайте, — сказав батько, виймаючи з під пахви щось загорнене в тряпочку. — Хлібця ось приніс... Ходіте в хату.

Каганця не світили. Гас вигорів давним-давно. Та й страшнувало було показувати, що в цій ха- ті є ще живі люди. Всяко траплялось...

На столі, при жовтавім місячнім сьайві, батько розгорнув тряпочку. В ній було пів хлібини. Взяв ножа, розрізав на десять скибочок. Кожному по одній тепер, по одній на сніданок.

— А тими двома, — сказав батько, — діти взавтра повечеряють.

Надійка, коли почула запах хліба, заскиглила ще голосніше. Мати клала щй в рот маленькі ку- сочки, дівчина проковтувала їх по-пташенячому, квидила, все хапаючи материну руку.

Хлопча їло повільно. Йому хотілося протягну- ти цю рідкісну насолоду якнайдовше, щоб то- ненька скибочка їлася аж до самого ранку. Коли було по сьому і воно лежало під рядном на го- лому тапчані, всі думки його, як в'їдливі оси, крутилися біля скрині, куди батько заховав решту хліба.

Ранком хлопча прокинулось першим. На ле- жанці через сон скиглила Надійка. За вікном гас- ли зорі. Світало.

Хлопчення розбудило матір, дивилося на неї го- лодними очима. Встав батько, відкрив скриню, принесли Надійку, сіли снідати.

До схід сонця всі розійшлися: мати з Надійкою до бабуні, вслідкувати коли їхатиме віз, щоб і її на цвинтар забрали, батько в колгосп, а хлопче- ня до ріки. Але не довго воно ходило в росяних берегах. Думка про хліб заступила все на світі, настирливо билась в голові, налигачем тягнула додому. Хлопчення нзайшло під ганком велико- го дерев'яного ключа, відсунуло засув. Зайшло всередину, наблизилось до скрині. Віко було важ- ким, ледве вдалося підняти. Тряпочка з хлібом лежала на дні, в самому куточку. Хлопчення за- лізло в скриню, чимдуж розгорнуло тряпочку і, забувши й за самого себе, зіло свою, а потім і сестрину скибку хліба...

На четвертий день Надійка перестала скигли- ти. Маленьке її тільце загорнуло в рядно, потім в стару свиту, батько в коморі знайшов мотузку, навхрест поперецьязували і вдвох з матір'ю тач- кою повезли на цвинтар.

Остан ТАРНАВСЬКИЙ

УЛАС САМЧУК – ПРОЗАІК (II)

Війна не сприяла творчості письменника, не давала змоги романістові розгортати широке по- лотно. Та Самчук — людина активна, тож ма- ючи змогу творити само життя, він включається у життєвий процес. У час війни він виконував від- повідальну функцію редактора українського що- денника, що був чи не єдиним таким органом української думки на всьому терені окупованої німцями України. Це відповідальне, ба навіть і небезпечне становище дало змогу письменникові пізнати ту землю, літописцем якої він вирішив бути. Хоч і в час незвичайний, у час воєнного терору і між фронтами, письменник здобув до- свід, який допоміг йому поглибити знання про рідний край і рідний нарід, поширити світогляд, побачити всі зміни і зрушення, побачити реальне життя і реальних людей. Це був досвід, що умо- жливив письменникові створити трилогію "Ост".

Ще заки Улас Самчук почав працювати над новим великим твором, він використав свій час перебування в таборах для переселенців у Ні- меччині на писання роману "Юність Василя Ше- ремети". Роман вийшов друком у 1947 році, коли серед таборового суспільства, в Німеччині точи- лися завзяті дискусії про літературу, та ще й ве- лику літературу, дискусії, в яких не бракувало голосу Уласа Самчука і де його особа була в осе- редку творчих задумів — бож він був головою МУР (Мистецький український рух), що поста- вив перед собою завдання позмагатись за вели- ку українську літературу.

"Юність Василя Шеремети" — це розповідь про життя гімназійної молоді в двадцятих роках нашого сторіччя. Тема не нова. Її маємо вже в романі Свидницького "Люборацькі". Та в Самчу- ка вона ширша і кольоритом обґрунтованіша. Критик Юрій Шерех так писав про цю книгу:

"Антеїстична, гармонійна, здорова, самостійна і — через наявність усіх цих рис — потенційно велика людина — ось програма повісти. Шлях становлення такої людини з звичайного сільсько- го хлопця — ось тема повісти".

Трилогія "Ост" — це задум, що виходить по- за межі буття самого українського народу. Це широка картина життя оцієї енігматичної простір- ної країни, що її звуть сходом Європи, з фоку- сом на українській родині, отого відповідального за землю і прив'язаного до землі селянина, що після революції чекав на цих великих просторах оновлень, щасливішої дійсности. Перший том три- логії, "Морозів хутір", вийшов друком ще в Ні- меччині в 1948 році. Немов скандинавська саґа, ця перша книга розповідає про родовід Морозів, отого прадавнього роду причетних до землі лю- дей, у яких горить отой внутрішній біологічний вогонь — жадоба жити на тій їхній землі; роз-

повідас про рід, про сім'ю, про нове покоління, що виростає у змінних обставинах війни і революції; малює всю складність ситуації, що витворилась на просторах імперії в різних аспектах: психологічному, соціальному і національному. Критика прийняла новий зразок прози передового українського прозаїка — як нове досягнення в літературі. Юрій Шерех так і сказав, що цей новий роман Уласа Самчука це — один із творів, які можуть правити українському народові за гідну візитівку в товариство культурних народів світу. Іван Кошелівець визначив місце нового роману в літературі, заявивши: "З погляду стилю новий роман Уласа Самчука є прямим продовженням, а може, ліпше, мистецьким вивершенням українського реалізму". Попри цілий ряд критичних зауваг до роману, Володимир Державин, відомий із своїх суб'єктивних оцінок літературних творів (а Улас Самчук не належав до тих письменників, кому Державин готував похвалу) писав: "Це, зрештою, не заважає "Морозовому хуторові" бути з багатьох інших сторін найдосконалішим із досі опублікованих більших творів автора; це, мабуть, єдиний його твір, який можна сміло поставити поряд з романами Бальзака, Гамсуна, Л. Толстого."

Другий том трилогії "Ост", під назвою "Темнота", вийшов друком уже в Канаді — в 1957 році. Це реальна книга про реальну дійсність, що прийшла після війни і революції. З романтичних сподівань не залишилось нічого; імперія лишилась імперією і для того, щоб утриматись, застосовує всякі експерименти, аж до найжорстокішої тиранії, яку здійснює рафінованою, поліційною системою — системою концентраційних таборів, нині вже спопуляризованих у всьому світі одним із вихідців із цієї держави-концентраку — письменником Олександром Солженіцином — документальною працею під назвою "Архипелаг ГУЛАГ". Самчукова книга написана цікаво, в ній виступають живі люди, правдиві події. У цій межовій ситуації, коли людина розторощена всесильною державною системою, Самчук показує свого героя — оту людину-трудівника, яка і в системі злочинного терору не може визбутися прикмет, які з роду в рід втиснула їй у мозок і в серце, в її людську особовість та сама земля, на якій і для якої їй приречено трудитись. Подібний герой і подібна межова ситуація є в книзі французького письменника П'єра Буля "Міст на ріці Квай" ("Le pont de la riviere Kwai") (спопуляризована ще й фільмом) — про англійського генерала в японському полоні, де той веде будову моста для ворожої армії, щоб у відповідний момент визволення знищити його динамітом, — аби щось позиточне робити.

"Темнота" заслуговує на більше уваги, ніж їй приділила критика. На третій том трилогії довелося чекати досить довго. Сам автор, мабуть, шукав розв'язки проблем реальної дійсності. Третій том під дуже вимовною назвою — "Втеча від себе" — вийшов недавно, в 1982 році. Тут письменник розповідає про останній життєвий етап родини Морозів, та вже не на рідній землі,

не на просторах імперії, що її в війні і революції вважав за схильну до змін, але на еміграції, далеко від рідної землі, справді неначе після втечі від свого реального життя. Це ніби "геппі енд" для роману, але це щасливе закінчення не таке просте і не таке звичайне. Самчук — майстер розповіді, реальної розповіді; доказом цього є й третій том трилогії "Ост". Його герої так і дишуть повним життям, події розгортаються переконливо, з повним розкриттям ситуацій, твір читається якнайактуальніший і цікавий репортаж.

Цілість другої трилогії Уласа Самчука — це велике досягнення письменника. Ми звикли чути від критики, що Самчук показав себе в цілому в першій трилогії, у "Волині", ще й із підкресленням, що найкращий у нього перший том "Куди тече річка". Та, на нашу думку, й сам письменник погодиться, що повний образ письменника-романіста, прозаїка пар екселянс виказав Самчук в "Ості". Це розповідь широкого розмаху, справді монументальна і за це можна Самчука справедливо прирівнювати до таких майстрів прози, як Бальзак, Діккенс чи Толстой.

Довгий час, що проминув між виданням другого і третього томів "Осту", письменник використав не тільки для підготовки закінчення цього монументального твору. Він постійно писав, і виповнив цей час не тільки багатьма книгами репортажів, але й надзвичайно цікавим реалістичним романом "Чого не гоїть вогонь". Книга "Чого не гоїть вогонь" вийшла друком в 1959 році: вона чи не найкраще репрезентує романістичний стиль, хоч Улас Самчук не шукав у своїй письменницькій праці стилю — він навіть заперечував ролі стилю в мистецтві, а вимагав у ньому, зокрема від прози, — життєвої правди. "Чого не гоїть вогонь" — це книга про українську дійсність, про боротьбу української людини, яка стала на захист свого життя від навали окупантів. Це правдива книга, дійсний літопис української боротьби, чи не єдиний солідний твір в українській літературі про повстанські рухи під час другої світової війни на Україні. У цій книзі — реальні люди, з їхніми слабостями й хибамі, справжній герої реалістичного роману, а не підроблені романтичні манекени героїв, що про них часто люблять говорити і слухати. Ця жива книга про революційну боротьбу на Україні ще більше заставляє порівняти Самчука із згаданим уже грецьким письменником Казандзакісом, автором романів про боротьбу Крити проти турецької окупації, головню роману "Життя Алексіса Зорбаса", широко відомого після випуску популярного фільму "Зорба". Героєм Самчука подібний до Казандзакісового героя, який стає до боротьби за своє існування, за свою сім'ю, за свій рід і за свій нарід, за своє місце на землі. В обох письменників їхні герої сильні поривом до життя, у них живий "елан віталь", що не дозволяє їм поступатись, не дозволяє прищиритись із насильством і пориває до боротьби. Таке порівняння цих письменників збуджує сумну правду, що в наш час такий герой не має великого розголосу; теперішній бо герой — це по суті той,

що бореться не з насильством, а ніби сам із собою. Тому й немає належного визнання для письменників типу Казандзакіса, котрий був-таки кандидатом на Нобелівську нагороду, але не дістав її. В тому самому році, коли сподівалися, що він стане лавреатом, літературну нагороду дістав політичний діяч Вінстон Черчил, а це до кінця вияснює всю ситуацію.

Самчук — як це не дивно для емігранта — професійний письменник. Це ствердив уже й Юрій Клиновий (у збірнику "Слово" ч. 6), пишучи:

"Улас Самчук був і досі залишився професійним письменником — рідкісне явище в недержавній спільноті. В цій професійності його сила, в ній правда, і деяка його слабкість. В його творчій натурі існує дуалізм, дві споріднені музи постійно зводять боротьбу під час його творчого горіння: одна муза епосу Калліопа, муза великого письменника, друга — модерна її сестра, муза широкого спілкування зі своїм народом, муза знаменитого журналіста. Обидві вони, ці музи, нерозривно сплетені в його душі і в його літературному доробку".

Все це правда, але я не назвав би це слабкістю, а радше силою Уласа Самчука, як письменника-прозаїка. Він сам хотів таким бути, він так і запланував свою літературну діяльність: "бути літописцем українського простору в добі". Тож його праця в ділянці репортажу тільки доповнює і завершує його творчість як прозаїка. Це й визначає позицію Самчука-прозаїка. Не інакше було з таким визначним прозаїком, як Чарлз Діккенс, якого й Самчук любить ставити за приклад. Діккенс почав із журналістики і все життя не покидав журналістики. Його перші письменницькі виступи — це звідомлення в пресі про політичні події. Праця репортера й дала нагоду Діккенсонові пізнати життя зблизька і дала йому можливість стати великим прозаїком у тому самому сенсі, як це розуміє й Самчук. Не погорджував репортажем і такий вишуканий романіст, як майже ровесник Самчука — Джон Стейнбек, який дав добрий зразок репортажу в книзі під назвою "Подорож з Чарлі". Та щоб бути професійним письменником, треба мати матеріальну базу. У нас ту базу як давніше, так і тепер могли мати письменники тільки завдяки праці в журналістиці.

В доробку Уласа Самчука поважну рубрику становлять саме спогади і репортажі — твори, що стоять на грані публіцистики, та все ж творять основне багатство Самчукової прози. Ще в 1954 році вийшла книга спогадів "П'ять по дванадцятій". На два роки пізніше (1956 р.) Самчук видав надзвичайно цікаву книгу спогадів — з часів війни — під назвою "На білому коні". Продовження цієї теми маємо в книзі "На коні вороному", що вийшла друком в 1975 році. Тему про життя в таборах з приділенням уваги культурній праці, всі оті великі задуми про велику літературу використав письменник у книзі "Плянета Ді-Пі", що вийшла друком в 1979 році.

Улас Самчук присвятив одну книгу країні, в якій знайшов гостинне пристановище на довгі роки, — Канаді, написавши літопис українського поселення в цій північно-американській країні і видавши його друком в 1967 році — під назвою "На твердій землі". Для відзначення майже столітньої праці організованої української громади в Америці Самчук написав книгу "Слідами піонерів" (1980). Це про українське життя на американській землі в рамках організації Українського Народного Союзу. Всі ці твори, що їх не можна зарахувати до романістичної літератури, все одно відкривають силу Самчука як прозаїка.

Улас Самчук є автором книги про діяльність надзвичайного мистецького явища на американській землі, а саме — про Капелю бандуристів імени Тараса Шевченка з її вельми талановитим диригентом Григорієм Китасти́м. Капеля ця прославляла українську пісню в світі, і Самчукова книжка під назвою "Живі струни" — це мистецький документ, що залишиться в літературі.

**

У своїх спогадах (у книзі "На білому коні") Улас Самчук пише: "Ще бувши дома, я згрішив новелькою в журналіку "Наша (повинно бути "Духовна) Бесіда", що виходив у Варшаві за редакцією Володимира Островського. Сталася ця епохальна подія навесні 1926 року. Але що новелька... У моїй теці лежали грубі рукописи, а в моїй голові ще грубші пляни. Десь з сімнадцятим роком мого життя посіла мене ця пропасниця, з якою я просто не міг дати ради. Я писав днями і ночами, я занедбав навчання, за мене почали хвилюватись батьки".

Ця сповідь розкриває, з яким рішенням узявся Самчук за місію літописця української дійсності, яка велика була в нього сила таланту, що спрямувала його в літературу. Понад шістьдесят років свого життя в досить важких і непригожих обставинах виповнив письменник послідовною і систематичною працею для української прози, збагативши нашу літературу великими творами і зайнявши те місце, що його у французькій літературі, для прикладу, в свій час посіли твори Бальзака чи Фльобера. Недарма зараз після війни, коли наші письменники, вигнані з рідного краю війною і окупацією, задумали віддати свій труд для великої літератури, — раптом з'явилося ім'я Уласа Самчука, бо велика література — це проза. Улас Самчук став першим головою МУР-у (Мистецький український рух), що зважився стати на прю за велику літературу. Навіть не дуже прихильний тому рухові критик Володимир Державин писав про Самчука в той час:

"Улас Самчук упевнено прямує до своєї мети — поновити велику (обсягом і задумом) повістьську прозу, перенісши її з етнографічно-побутового пляну на площину соборно-національної та універсально-етичної проблематики. Кожен його новий твір стверджує, що далеко посунулася наша провідна белетристика в порівнянні з соціальним романом Франкового або Винниченкового типу — однаковою мірою ідейно та артис-

тично". ("Українська еміграційна література"; "Календар-Альманах на 1948 рік", Авгсбург, 1948, стор. 147).

Творчість Самчукова — це та основа літератури, що її творить проза. Самчук — прозаїк у найкращому розумінні цього слова; він не просто описує події, він пише про ці події з позицій широкого світогляду, що дозволяє йому бачити і людей і їхні дії в новому світлі, де нове і неповторне вливається у вічний потік людського життя. Письменник-реаліст — а таким мусимо визнати Самчука — пише літопис життя з тією силою, що впливає з його активної, творчої постави до життя, в осередку якого є людина праці і творчих задумів, людина готова боротись за своє місце на землі, людина, що керується і серцем і розумом і тим досвідом, що його можна здобути працею.

Книги Самчука популярні, вони знайшли читача, вони перекладені на чужі мови. Самчук здобув визнання критики і пошану в своїх колега-письменників. Самчук постійно активний, він повний турботи про українську літературу, постійно прагне здобути для неї те місце, де йдуть розмови про світову прозу. Це вина нашої вбогої суспільності, що не подбала про те, щоб виставити ім'я Уласа Самчука в кандидати на Нобелівську нагороду. В нашій літературі він гідний цього відзначення.

ЛЮДИ — ПОДІЇ — ЧАС

Андрій КАЧОР

ВАСИЛЬ НАГІРНИЙ

Архітект економічного відродження в Західній Україні

Переглядаючи сторінки нашої історії за останніх 100 років, знаходимо багато цікавих постатей, які своєю діяльністю творили нову епоху нашого громадського життя.

Д таких постатей треба зарахувати й Василя Нагірного, фахового інженера-архітектора, який був фактичним архітектором українського економічного відродження в Західній Україні.

Пригадаймо, що до 1867 року, тобто до появи першого закону, що дозволяв громадянам Австрії об'єднуватися добровільно в організації, — на східноукраїнських землях подібний закон появився щойно по революції в 1905 році, — не було на українських землях ніяких освітніх, ні економічних чи станових товариств, які займалися б ширенням освіти, а господарської самопомогі зокрема. Цією роботою займалися частинно громадські уряди та церковні братства.

Спираючись на закон із 1867 року, гурт молодих людей, під проводом проф. А. Вахнянина, проф. О. Партицького і д-ра К. Сушкевича, в грудні 1863 року зорганізував Т-во "Просвіта" у Львові, яке відтак стало матір'ю всіх українських установ, товариств і організацій.

У перших роках діяльності "Просвіти" були спроби організувати й народні економічні установи чи товариства, але без успіху на довшу мету. Дуже багато прихильників для "Просвіти" з'єднала книжечка о. Степана Качали п. н. "Що нас губить, а що нам допомогти може". Вона вийшла двома накладками. Автор, у формі популярних розмов вказував на потребу освітньої праці і на потребу організувати громадські шпихлірі й громадські або церковні каси, як засіб самооборони перед лихвою, яка тоді нищила тисячі селянських господарств.

Першою вдалою спробою, на ширшу скалю, було засновання "Народної Торговлі" у Львові, яка 8 грудня 1883 року відкрила свою першу крамницю і цим практично започаткувала український самостійний кооперативний рух.

Ініціатором того руху був інж. Василь Нагірний і було б якось ніяково, коли б ми не відмітили 100-річчя "Народної Торговлі" і не згадали цього головного архітекта, ідейного батька і провідника майже всіх українських економічних і ремісничо-міщанських установ того часу.

ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ ДОСЛІДІВ ВОЛИНІ Й ТОВАРИСТВА "ВОЛИНЬ" У ВІННІПЕЗІ

1. Волинь у боротьбі за волю України, стор. 56 \$2.00
2. І. Левкович: — Нарис історії волинської землі, стор. 159. Ціна \$5.00
3. С. Килимник: — Укр. рік в народніх звичаях. Вийшло 5 томів \$60.00
4. П. Шамовський: — Остріг, історична монографія, ст. 130 \$5.00
5. А. Бужанський: — Ріка Прип'ять і її допливи, ст. 40 \$2.00
6. В. Левицький і Д. Дорошенко: — Спогади про М. Левицького \$5.00
7. Л. Биковський: — На кавказько-турецькому фронті, стор. 152 \$5.00
8. Літопис Волині — Ілюстровані збірники чч. 1-14 по \$10.00
9. І. Марчак: — З мучеництва Холмщини, ст. 58 \$2.00
10. П. Фелоненко: — Збройна боротьба на Волині \$2.00
11. І. Хміль: — Гомін Полісся, поезії, стор. 244 \$4.00
12. Й. Сірий: — Оповідання, томи I і II по \$3.00
13. Инж. Є. Пастернак: — Нарис історії Холмщини й Підляшшя, вид. 1968 р., ст. 466 і мапа. Ціна \$15.00
14. Митр. Іларіон: — Св. Почаївська Лавра, ст. 398 \$10.00
Ціна в твер. оправі \$15.00

RESEARCH INSTITUTE OF VOLYN
Box 606, Winnipeg, Man., Canada — R3C 2K3

ХТО ТАКИЙ ВАСИЛЬ НАГІРНИЙ

Василь Нагірний народився в селянській родині 11 січня 1848 року, напередодні знесення панщини. Батьки, Степан і Анна з Гриньовських, були середньо заможні господарі в селі Гірне, коло Стрия. У цьому селі малий Василько закінчив четверту класу дяківської школи. До реальної гімназії ходив у Стрию і у Львові, закінчивши її серед страшних злиднів, бо батьки скоро померли, а з родини ніхто не хотів йому помагати. Жив у бурсі, а на життя заробляв лекціями. По maturi, у 1871 році, виїхав до Цюриху і там на політехніці студіював архітектуру. По закінченні студій довгий час працював у свого професора, Штадлера, опісля в будівельному підприємстві Шефера, а в останніх роках свого побуту в Швейцарії, до 22 липня 1882 року, працював у будівельному уряді Цюриху, де заробляв гарні гроші і мав великі можливості до фахової кар'єри. Про це знаємо з його споминів, які вийшли друком у 1935 році у Львові, за редакцією д-ра І. Витановича, п. н. "З моїх споминів".

Однак праця в Швейцарії і для Швейцарії В. Нагірного не вдовольняла. Він ще в гімназії, бачучи нужду наших селян, постановив, що як закінчить свою науку, то піде служити своєму народові.

Перебуваючи в Швейцарії, В. Нагірний пильно придивлявся до організації культурного життя швайцарців, а особливо зацікавився Кооперативним Споживчим Товариством у Цюриху, яке в тому часі належало до найкращих споживчих кооперативів у Західній Європі. Він вивчив також засади кооперативних піонерів у Рочделі, в Англії, які поклали перші основи під споживчу кооперацію, і вирішив перещепити цей кооперативний рух на рідні землі.

В. Нагірний, ще до часу свого приїзду з Цюриху до Львова пише статті до львівської "Правди", а відтак до "Діла", розвиваючи свою економічну програму й докоряючи провідникам народу, щоб перестали раз-по-раз просити милостині у Відні, бо ждати тільки на милостиню — це сором для живого народу. Треба діяти, бо наша будучність у наших руках.

До Львова із Швейцарії В. Нагірний повернувся літом 1882 року. Прибув саме в пору, щоб стати до громадської праці на місце двох провідних діячів, Володимира Навроцького і Володимира Барвінського, які в тому часі відійшли у вічність. Це був час великого зубожіння народних мас та сварки між провідниками народу, які поділилися на дві групи: старорусини і народовці. У тому ж часі проголошено також банкрутство двох селянських банків у Львові. Це довело тисячі наших селянських господарств до занепаду, а навіть до ліцитації, що підорвало довіря народу до своїх провідників. В. Нагірний докладно вивчив усі ці події, не зражуючись, почав шукати нових людей і з ними почав реалізувати свої нові ідеї економічного відродження українських міст у Галичині, що всеціло були опановані жи-

дами, поляками, німцями, вірменами і ін. чужим елементом. Разом з І. Франком намічує програму суспільно-економічного відродження Галичини і цю програму проголошує на т. зв. "Другому руському вічу" в 1883 році. Він один з перших зрозумів, що проблема українського національного відродження дуже тісно пов'язана з проблемою українського міста, яка має бути головним джерелом виховання нових кадрів української інтелігенції і свідомого міщанства, які допоможуть її українському селянинові.

Приїхавши до Львова, свою практичну працю В. Нагірний починає тим, що опрацьовує кооперативну програму, яку виклав у кількох статтях у "Ділі", п. н. "Як собі люди в нужді помагують". У цих статтях він пропонує українському народові організувати споживчі кооперативи за зразком англійських "рочдельських ткачів" або на зразок швайцарського споживчого товариства.

На жаль, ці статті не знайшли серед провідного активу українців Галичини відгуку. Повне зрозуміння до ідей Нагірного мав лиш Іван Франко, який допоміг йому теоретично цю програму добре обґрунтувати, а також проф. Аполон Ничай, практичний діяч Покуття, який зголосився до співпраці, бо йому подобалася *ідея організацій власних сил народу на господарському відтинку і цій ідеї він хотів служити*.

Але ця прекрасна ідея була ще чужа українській спільноті того часу. Навіть провідники Т-ва "Просвіта" її не сприйняли. Підхопили її провідники Т-ва ім. М. Качковського. Вони запросили В. Нагірного на засідання свого торговельного Виділу і просили його розпочати з ними це діло.

В. Нагірний виготовив статут для "Народної Торговлі" — так назвав він цю нову установу — але... не було відважних, що хотіли б цей статут підписати. Довелося В. Нагірному робити "набір", як пізніше говорив про це інж. Ю. Павликовський, з поміж членів касинового товариства "Бесіда" у Львові, щоб тільки задовольнити вимоги закону і відбутися основуючі загальні збори та зібрати бодай 10 підписів членів-основників.

Основою загальні збори "Народної Торговлі" відбулися 3 липня 1883 р. в "Народному Домі" у Львові. На цих зборах обрано першу Раду, точніше, т. зв. "Совіт" з 10 членів, поміж якими тільки двох було народовців: В. Нагірний і Корнило Устиянович. З поміж інших діячів варто згадати голову Ради о. Євгена Дуткевича (пізніше тесть Нагірного), д-ра Л. Павенцького, о. Івана Костецького, Северина Держка, які хоч не були народовцями, але щиро помагали Нагірному в оформленні "Народної Торговлі", першої української споживчої кооперативи в Галичині.

ПОЧАТКИ І УСПІХИ ПРАЦІ "НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ"

Кілька місяців Рада нової кооперативи не могла рішитися на відкриття першої крамниці і започаткування своєї статуткової діяльності. Щойно

16 листопада 1883 р. Рада іменувала першу Дирекцію в особах: В. Нагірний, А. Ничай і С. Держко.

Першу крамницю "Народної Торговлі" приміщено в приватному домі Ничая, при вул. Вірменській ч. 2. Свою працю "Народна Торговля" розпочала 8 грудня 1883 р. з капіталом 1,296 австр. корон. Тому і не дивно, що проф. Ю. Медвецький назвав ці почини "безумством". А єдиний в той час наш купець у Львові, Михайло Димет, кооперативну торгівлю назвав зайвою "витратою грошей".

Не зважаючи на це передчасне "крякання" різних діячів, "Народна Торговля" скоро почала рости і розвиватися. Вона вже в 1884 році відкриває свої перші філії в Станиславові і Перемишлі та розбудовує свою гуртовню для сільських крамниць, вишколюючи рівночасно перших фахових крамарів.

Святкуючи своє 15-ліття в 1898 році "Народна Торговля" мала вже 948 членів, які зложили 55,000 корон уділового капіталу, мала 14 власних крамниць, які за рік осягнули 808,000 корон торгів і обслуговувала 549 сільських крамниць, яким продала товарів на 168,000 корон. Це був великий на ті часи кооперативний успіх. "Народна Торговля" поволі ставала кооперативним центром для цілої Галичини, що і оформлено правно в 1907 р., змінюючи її статут на "Крайовий Торговельний Союз".

В 1910 році, центр "Народної Торговлі" був уже приміщений у власному репрезентативному будинку у Львові, Ринок ч. 36, з відділами і гуртовнями в Станиславові, Перемишлі, Тернополі, Дрогобичі, Коломиї, Стрию, Снятині, Самборі, Рогатині, Бородах, Сяноці, Городенці, Борщеві, Золочеві, Збаражі, Косові, Мостиськах і в Сокалі. Загальний оборот "Н.Т." в тому році осягнув суму 9,500,000 корон, а її майно дійшло до 1,500,000 корон.

У той час в Галичині було вже 415 українських кооператив, 292 кредитових і 123 торговельних, які за прикладом "Народної Торговлі" почали творити для себе свої центральні управління. Завершенням будови української кооперації було створення Крайового Союзу Ревізійного (1903), пізнішого славного Ревізійного Союзу Українських Кооператив, у Львові.

Вершиною цього періоду кооперативної праці був 30-літній ювілей "Народної Торговлі", який відбувся 8 грудня 1913 року. Під час спільного обіду Ю. Січинський підніс тост на честь директорів-ювілярів, Василя Нагірного і Аполлона Ничая, які весь час стояли в проводі цієї установи.

По смерті А. Ничая (1918) і В. Нагірного (1921) провід "Народної Торговлі" перебрав Микола Заячківський (1921-1933), а після Заячківського інж. Юліан Павликовський (до 1939 р.). У 1938 році вона мала 6,709 членів, 584 кооператив, в центрі і філіях працювало 195 осіб, а торги переступили 10 мільйонів злотих.

НОВІ ІДЕЇ В. НАГІРНОГО І ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ

Сучасники Нагірного свідчать (напр. К. Левицький), що він не шукав праці для свого збагачення, але мав амбіцію творити все нові сучасно-економічні установи, купувати, або будувати для них репрезентативні кам'яниці, об'єднувати щораз то нові ділянки громадського і економічного життя, а метою всієї цієї діяльності було відвоювати для українців місто.

Зараз, по упорядкуванні справ "Народної Торговлі", вже в 1884 році він ініціює і при допомозі д-ра Костя Левицького основує товариство українських ремісників, промисловців і торговців "Зоря" у Львові, щоб привабити українських ремісників і купців, які пішли до польського Т-ва "Гвезда". Це не було легке завдання, але він вперто його реалізував. Спершу "Зоря" приміщувалася в Народному Домі на вул. Рутівського ч. 22, а потім заходами В. Нагірного закуплено гарний, триповерховий дім на вул. Вірменській ч. 25, з другим фасадом на вул. Скарбківську. У цьому домі я часто бував як член ремісничої молоді "Зорі" в рр. 1924-27.

"Зоря" скоро почала творити філії по інших містах. У 1932 році вона мала їх 12. В. Нагірний був першим і довголітнім головою "Зорі", а по його смерті головою обрано Ю. Сидорака, дир. друкарні "Діло", який совісно продовжував працю В. Нагірного.

За старанням інж. В. Нагірного, при допомозі д-ра Степана Федака, д-ра Костя Левицького, Теофіла Бережницького і д-ра Дам'яна Савчака, у 1892 році одержано від австрійського уряду дозвіл на ведення першого українського безпеченового товариства "Дністер". Директорами і керівниками цього товариства були: д-р Ярослав Кулачковський (1892-1909), д-р Степан Федак (1909-1920) і Ярослав Колтонюк (1920-1944). "Дністер" приміщувався у чудовому будинку на вул. Руській ч. 20. У 1929 році це Т-во мало 1200 агентств і 95,630 членів та 1,972,000 злотих майна.

В. Нагірний дже любив молодь. Бачучи, як гарно розвивається "Зоря", яка гуртувала крім старших членів ремісничу і купецьку молодь, він задумав, за прикладом чехів, зорганізувати для української молоді національно-руханкове товариство "Сокіл". У співпраці з Володимиром Лаврівським, він у 1893 році опрацьовує статут для цього товариства, і всупереч дуже великим перешкодам з боку поляків, таке товариство організує. Перші заг. збори "Сокола" відбулися 11 лютого 1894 року. Першим головою "Сокола" був В. Нагірний (до 1900 р.). У 1909 р. "Сокіл-Батько" у Львові перебирає керму над усіма українськими "Соколами" в Галичині, яких у 1914 році було 974, об'єднуючи коло 40,000 української молоді.

В. Нагірний також основоположник української ремісничо-промислової бурси у Львові 1898 року для хлопців, які вчилися ремесла, або учащали до промислової школи і не мали засобів на при-

міщення. Він приєднав для бурси кілька меценатів, а між ними славного нашого співака Олександра Мишугу, який одноразово дарував для бурси 20.000 австр. корон.

В. Нагірний не забув і про дівчат, які йшли до міста із сіл, щоб навчитися ремесла. Він у 1894 році запропонував українським жіночим організаціям створити для дівчат господарсько-зарібкове кооперативне товариство п. н. Жіноча промислова спілка "Труд" у Львові. Він виготовив для неї статут і 1900 року відкрито у Львові першу українську кооперативну кравецьку робітню, спершу на Руській вулиці у чужому будинку, а згодом на Ринку ч. 39, де було відкрито власну бурсу і 3-річну жіночу ремісничу школу.

В. Нагірний був також активним членом Головного Виділу Т-ва "Просвіта" у Львові. Він, разом з К. Левицьким і Олександром Барвінським у 1895 році, закупив для "Просвіти" величаву двоповерхову кам'яницю, на Ринку ч. 10 та на вул. Руській ч. 1 і Бляхарській (задня частина дому). Дім цей закуплено від братів Леваковських. Так колишній палац князів Любомирських став центром українського культурного і економічного життя. Тут була велика книгарня Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка, велика бібліотека і всі видавництва Т-ва "Просвіта", тут приміщувалося "Діло" із своєю друкарнею та багато інших товариств і організацій, включно з першою крамницею "Маслосоюзу".

Нагірний був також ініціатором (1899) заснування у Львові першого кооперативного українського готелю і каварні з рестораном "Народна Гостинниця", яка приміщувалася у репрезентативному будинку на вулицях Сикстуській і Костюшка і якої завданням було навчити молодих людей готельового і каварняного промислу. Це було гарне місце для особистих і товариських зустрічей. Тут приміщувалася довгий час "Молода Громада", яка об'єднувала колишніх старшин і підстаршин Української Галицької Армії.

В. Нагірний, був не тільки архітектором українського економічного життя в Галичині. Він працював як справжній архітектор, побудував цілу низку мурованих церков, великих будинків у Львові, використовуючи в церковному будівництві візантику, а в народному будівництві модний тоді т. зв. сецесійний стиль. Писав багато статей на суспільно-економічні теми і залишив свої спомини, які видав окремою книжкою Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові, 1935 року.

Хай ця скромна згадка про В. Нагірного буде виявом нашої пошани до творчої праці, яку він започаткував перед 100 роками в Галичині та заохотою для молодих наших фахівців виявити свою ініціативу в країнах нашого поселення, які її виявляв інженер-архітект Василь Нагірний.

ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИЯТЕЛЯМ. ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НИХ ЖУРНАЛ "НОВІ ДНІ"!

Андрій ГЛИНІН

ОСТАННІЙ З РОДУ ПОЛЕТИКА?

З половини XVII ст. стало відомо в Україні про рід Полетика, вірніше, перша відомість про козака Лубенської сотні Івана Полетика походить із 1649 року. Дослідники припускають, що рід Полетика походить із Правобережної України, але пізніше це вже був козацько-старшинський рід на Лівобережній Україні.

З цього роду Павло Полетика в 1709 році був значковим товаришем Полтавського полку. Його син Адрій народився 1692 року і в 1727-1729 рр. був Роменським війтом, значковим товаришем Лубенського полку, а в 1749 р. — бунчуковим товаришем. Помер Андрій Павлович Полетика 1773 р., залишивши синів Григорія (народ. 1725 р.), Івана (1726 р.) і Андрія (1741 р.).

Григорій Андрійович Полетика був політично-культурним діячем і письменником. Києво-Могилянську Академію він закінчив 1745 р. і був перекладачем з латинської й німецької мов у Петербурзькій Академії наук, а потім — у синаді. То був час відновлення гетьманства в Україні. Тоді на гетьмана України було обрано графа Кирила Розумовського. Григорій Полетика перекладав також грецьких філософів Епіктета, Ксенофонта та інших. У 1763 р. (рік по тому, як на російський престол засіла вбивця свого чоловіка німкеня Катерина Друга) Г. Полетика видав у Петербурзі шеститомовий словник (грецька, латинська, французька, німецька, англійська і російська мови).

Катерина II з поспіхом 1764 р. змусила графа Кирила Розумовського "добровільно зректися" гетьманського звання. Допавшись до влади, Катерина роздавала "жаловані грамоти" різним пройдисвітам, — надаючи тим "дворянам" великі права й привілеї, а селянство і частину козаків закріпачуючи. На Україну ліз різний царський набрид, надіючись якнайшвидше розбагатіти. Українські патріоти старалися врятувати те, що ще можна було врятувати, відстоювали національні права. Ідея українського автономізму зміцніла. В тому числі і Григорій А. Полетика захищав автономію Гетьманщини й права українського шляхетства. А щоб прислужитися рідній історії, Григорій Андрійович разом з іншими бере участь у вибиранні гетьманських універсалів, дипломатичного листування, рукописів видатних діячів минулої доби.

За активне відстоювання національних українських прав у 1767 р. Г. А. Полетика було обрано депутатом від Лубенського полку до комісії для складання проєкту "нового уложенія". Визначні

становища в російській адміністрації й війську займали також брати Григорія.

Іван Андрійович Полетика спершу вчився в Києво-Могилянській Академії разом із Григорієм С. Сковородою, Паїсієм Величковським. Потім І. Полетика вчився в німецьких університетах (в Кільському з 1746 р., а в Лейденському з 1752 р.). В 1755 р. його було обрано професором Медичної Академії в Кілі, він один із видатних українських професорів високих шкіл в Західній Європі. Але потім таки мусів викладати в медично-хірургічній школі в Петербурзі.

Андрій Андрійович Полетика був військовим канцеляристом, бунчуковим товаришем, два рази обирали його Роменським повітовим маршалком і одного разу його було обрано Чернігівським губерніяльним маршалком. Він також завзято відстоював шляхетські права для якнайбільшої кількості козацько-шляхетських родів.

Двоюрідний брат Григорія, Івана й Андрія Андрійовичів — Григорій Іванович Полетика (народ. 1735 р.) був вихованцем Київсько-Могилянської й Московської академії та Петербурського університету. Історик і перекладач Г. І. Полетика був на дипломатичній російській службі, а 1777 р. він одержав від цесаря Йосифа II права австрійського дворянства.

Син Григорія Андрійовича — Василь Полетика закінчив Віленський університет і був чи не найвпливовішим з Полетик науковцем-істориком. На думку таких дослідників, як О. Лазаревський, М. Грушевський, Д. Дорошенко, М. Василенко, І. Борщак та інші, — Василь Г. Полетика якщо не сам, то зі своїм батьком Григорієм Андрійовичем є співавтором "Історії Русів". Написана "Історія Русів" в патріотичному республікансько-демократичному дусі, прикметна раціоналістичними поглядами. Та як би там не було, але є певним, що Полетики працювали над історією України чи то в цілому, а чи то над її окремими проблемами. Василь Григорович спершу служив у російській армії. Потім він був кілька разів маршалком шляхетства Роменського повіту. Полетика Василь дуже дбав про школи, освіту.

Виразник оригінальної філософічної системи Григорій Сковорода з Паїсієм Величківським та Семеном Гамалією створили окрему школу "містичного тризир'я української філософії". До них був близький і Михайло Іванович Полетика (син Івана Андрійовича народ. 1768 р.). Михайло Полетика є автором філософічного трактату про "признання людини". Спершу цю працю анонімно видано в Галі 1818 р., а через дев'ять років (у 1827) її передруковано в Петербурзі.

Брат Михайла Полетики — Петро Іванович (1778-1849 рр.) від 1798 р. служив у колегії закордонних справ у Петербурзі, а тому від 1802 р. міг бути при різних російських дипломатичних місіях. Так у роках 1817-1822 він був надзвичайним посланником і уповноваженим російського міністерства в США. 1826 р. в Балтіморі появилася праця Петра Полетики англійською мовою.

З цього роду походив і земський діяч на Пол-

тавщині, він же і маршалок Миргородського повіту Володимир Полетика (народ. 1800 р.), який у роках 1910-1919 був першим секретарем українського посольства у Відні. Були й такі, як Полетика Василь Аполонівич (народ. 1888 р.) — журналіст і техник, який видавав "Биржевые ведомости" та "Молву" і залишив свою працю "О железной промышленности в России".

Але нам цікавіше те, що рід Полетики на цьому не "розпливається". І на наші часи випало, щоб був науковець-історик Микола Петрович Полетика. Йому 87 років і десять років тому він вихав з Ленінграду до Ізраїлю. Микола Полетика закінчив історичний і юридичний факультети і майже з досконалістю оволодів головні європейські мови. Але третього, економічного факультету на останньому курсі Полетиці не дали закінчити через "непролетарське походження" і "вичистили" його з університету. Йому нічого не залишалося іншого, як узяти працю (в середині 20-х років) в "Ленінградській правді". Посада М. Полетики в тій газеті була просто мітичною, бо він числився там власним кореспондентом одночасно в усіх чужинецьких столицях Європи. Робота Полетики полягала в тому, що він перечитував у редакції десятки чужинецьких газет та журналів, отже мав інформацію, а потім писав "репортажі з місць подій" і підписував їх вигаданими прізвищами англійців, італійців, німців, французів та інших.. Таким чином М. Полетика мав доступ до всіх міжнародних джерел інформації і став найпоінформованішою людиною в світовій політиці, мабуть, не лише в Ленінграді.

Вступити в члени компартії й її організації Микола Петрович категорично відмовився. Замінити Полетику на тій спеціальності було майже неможливо. Отже він не міг бути конкурентом комусь із тих у компартії, які по-щурячому гризуться за портфелі. Маючи таку несподівано забезпечену посаду, молодий журналіст одночасно займався і "гоббі", — він почав розгадувати причини вибуху першої світової війни. Щось так, як Гелій Снегірьов, якого мучило питання, чи його мама була причетна до процесу СБУ в Україні? Снегірьов підняв річники "Ізвестій" з описами того судового процесу над Україною. І з зібраного Г. Снегірьовим матеріалу ми маємо сьгодні документарну книгу "Набої для розстрілу". Микола Полетика мав на меті розкрити таємницю Сараєвського вбивства 1914 року, тобто події, яка стала причиною до того небаченої різанини в Європі.

Полетика зібрав документи, які появлялися то в одному збірнику, то в іншому, зіставив зізнання учасників подій і дані поліцейських допитів. Виявилося, що учасники Сараєвського вбивства були не просто палкі сербські націоналісти. Ті люди входили в склад окремої організації, яку створив і спрямовував її діяльність керівник сербської розвідки полковник Дімітрієвіч. Та ба більше, — гроші на поїзтку до Сараєво та купівлю револьвера, з якого було вбито наслідника австрійського престолу ерцгерцога Франца-Фердинанда, дав змовникам російський військовий ата-

ше в Бєограді полковник Артамонов. Отже авантюристи, які створили аферу напередодні Першої світової війни і врухомили смергельний ланцюг війн, були в першу чергу біля росіянського царя. Зібрані М. Полетикою документи з дипломатичних джерел лягли в основу його двох монографій про виникнення першої світової війни. Таким чином, раптом з майже нікому невідомого журналіста Микола Петрович Полетика став визначним ученим.

Але в царстві темряви працю-монографію поклали у "відділ спеціального схову". З М. Полетикою зустрівся таємничий незнайомий із комінтерну. Формально сказано, що працю "Сараєвське вбивство" незадоволені — югославські комуністи. Автор монографії одержав ступінь доцента, а згодом професуру в Ленінградському університеті, росіянські історики "пригріли" його в своєму середовищі. Проф. М. Полетика припускає, що в комінтернівських колах був хтось, що раніше брав участь у Сараєвському вбивстві й одночасно міг бути агентом-інформатором австрійської поліції.

В 1982 р. в Ізраїлі вийшли мемуари проф. М. Полетики "Бачене і пережите", які охоплюють сорок років (обриваються вони на 1940-му році). Михайла Хейфеца (він знаний українцям з його прихильно-приятельського нариса про поета Василя Стуса) роздуми над мемуарами проф. М. Полетики поміщено в "Русской мысли" ч. 3508 за 15-го березня 1984 р. Михайло Хейфец зазначає, що мемуари М. Полетики Бібліотека "Алія" випустила ракурсом. Зрозуміло, що видавці в Ізраїлі більше зацікавлені описами історії єврейства в сучасному світі. Тому мемуари Миколи Полетики видрукувані вдвоє меншими, ніж рукопис професора. Українські історики, на нашу думку, повинні б краще поцікавитися повними мемуарами Миколи Петровича, бо в них незаперечно багато цінного про нашу Батьківщину. Роки юнацтва і російсько-української війни М. Полетика провів на Україні, а тому посідав для своїх мемуарів багаті матеріали.

Останнього часу на сторінках української еміграційної преси стало "гострим" єврейське питання. В цій нашій статті воно не першочергове, щоб його розглядати. Та в своїх мемуарах Микола Петрович цікаво описує погром, наприклад, у Києві 1905 р. й розглядає його з позиції сприймання порядних українців. Його бабуса (українська шляхтянка) від того погрому занедужала і померла з горя, що дожила до такого сорому на своїй землі. Також так болюче описала погроми і Людмила Коваленко в своїй трилогії ("Степові обрії", "Прорість" та "Ї окрадену збудили"). Незвичайний підхід М. Полетики до питання погромів виопуклює занепад авторитету влади, яка влаштовує ті погроми.

Про війну 1914 року в М. Полетики свій підхід її висвітлити. На самому початку війни "главковерх" Ніколай Ніколаєвіч був опанований шпигуноманією. (Під час Другої світової війни спадкоємці Ніколаєвіча росіянські більшовики своєю шпигуноманією нічого нового не внесли в історію світу). "Великий князь" Ніколай

Ніколаєвіч наказав із прифронтової смуги виселити всі підозрілі елементи, на списки яких потрапило дуже багато українців, а єврейське населення в першу чергу. Легалізовані погроми українців і євреїв, евакуація мільйонів "потенційних шпигунів" цілковито дезорганізували шляхи постачання російського фронту, а тим самим морально підорвано армію і запілля.

Чи багато дослідників на цьому аспекті зосередили увагу? Такої шкоди не наробили б усі разом узяті німецько-австрійські шпигуни, якої завдав своїй армії горе-"главковерх". Насильно виселені натовпи людей заповнили в 1915 р. шляхи і тим мимохіть допомогли поразці російської армії. При цьому М. Полетика вказує, що "заходами главковерха" армію привчено до міркувань, що дуже легко можна обвинуватити в зраді чи ще чомусь несусвітньому навіть цілий нарід і розграбувати його майно "узаконованими підставами". Обвинуватили ж російські комуністи в 20-х і 30-х роках усе українське селянство, всю українську інтелігенцію в "буржуазному націоналізмі" і під цим шильдом винищили мільйони дітей, жінок та чоловіків.

Полетика робить висновки, що спершу царська влада, а потім солдатня-мародери громили і грабували євреїв, за тим і селян підряд, — переважно в Україні. До цього солдатня так звикла, що погроми і грабежі перекинулися в більшовицьке військо і денікінську армію, що і привело її до деморалізації та поразки. В денікінській армії більше грабувала офіцерня, ніж солдати. Тому від "денікінщини" відвернулися навіть ті консерватори, що були опорою того монархічного суспільства...

Нове, відмінне від втертих аналіз вводить проф. Микола Петрович Полетика в науку-історіографію, з чого багато стосується України. Та питанням не виясненим залишається: чи проф. Микола Петрович останній з роду Полетика?

ПОМЕР МИТРОПОЛИТ ГРИГОРІЙ

В ніч із 12-го на 13-те лютого ц. р. в Чикаго на 88-му році життя упокоївся митрополит Української Автокефальної Православної Церкви (соборноправної) блаженніший ГРИГОРІЙ.

Похоронні відправи відбулися в п'ятницю і суботу, 15 і 16 лютого.

Тіло св. п. митрополита Григорія спочиває на Ельвуд цвинтарі в Чикаго.

Митрополит Григорій (Григорій Ос'йчук) народився в Україні, на священика висвячений у 1919 році. У 1942 році владики Ігор і Никанор висвятили о. Григорія в Києві, в соборі св. Андрія, в епископію.

Від 1947 року, після собору в Ашафенбурзі владики Григорій очолив відроджену 1921 року УАПЦ і очолював її до останнього дня свого життя.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ

Д-РА ТОМИ ЛАПИЧАКА

(1914-1975)

(Біо-бібліографічний нарис)

Минуло вже десять років, як відійшов у Вічність наш незабутній д-р Тома Лапичак. Була це надзвичайно чесна і працьовита людина, добрий лікар і публіцист та визначний громадсько-політичний діяч.

Бл. п. Тома Лапичак народився 17-го жовтня 1914 р. в Нижанковичах, біля Перемишля. Його батько мав кравецьку робітню, в якій працював довгі години, щоби вдержати свою сім'ю та дати дітям добру освіту. Мати працювала коло хати та уважно і любовно піклувалася дітьми.

Ще малим хлопцем Тома Лапичак виявив непересічні здібності в науці. Народню школу закінчив у рідних Нижанковичах, а українську гімназію в Перемишлі в 1932 році.

Після матури він подався на вищі студії журналістики в Варшаві, але поляки його не прийняли, бо знали, що він належав до свідомих і активних українців. Згодом він розпочав студії медицини в Кракові. Свої студії та утримання оплачував сам, даючи приватні лекції. Під час медичних студій у Кракові належав до Української Студентської Громади, якийсь час був її головою, а від 1937 р. був активним членом Організації Українських Націоналістів (ОУН).

Після одержання лікарського диплому в 1938 р. Тома практикує в університетських клініках у Кракові, звідки його одного дня в травні 1939 р. забирає польська поліція та без повідомлення його батьків чи приятелів засилає до тяжкої в'язниці КОП-у в Корці, на Волині. Тут д-р Лапичак сидів з іншими українськими націоналістами аж до розвалу Польщі.

Сімнадцятого вересня 1939 р. більшовики перейшли кордон Польщі, польська в'язнична сторожа втекла, залишаючи в'язнів у в'язничних підвалах. Визволили їх хлопці-волиняки, які розбили замки в'язниці, випускаючи всіх на волю.

З деякими пригодами, д-р Лапичак повернувся до батьківської хати в Нижанковичах, але не довго тут залишався. Він знав, що московська окупаційна влада не принесе нічого доброго українським патріотам. Тому він скоро перейшов "на зелено" советсько-німецький кордон та перебував у т. зв. Генеральному Губернаторстві аж до вибуху советсько-німецької війни. В тому часі працював лікарем, мабуть, в туберкулічній клініці в Криничі.

В 1941 р. став членом Крайової Екзекутиви ОУН(м) та по втечі більшовиків із Західної України повернувся до Львова.

Тут д-р Лапичак відкрив приватну лікарську практику на вул. Земляковській та працював у шпиталі Каси хорих. Часто приходив він до



Д-р Тома Лапичак

Української лічниці (шпиталю) ім. митр. Шептицького, де вперше стрівуся з д-ром Юліаном Мовчаном, який так його описує: "Тоді з виду ще дуже молоденький та вродливий. Він часто навідувався до лікарні аби, можливо, оглянути якісь цікаві й нові випадки з ділянки дерматології. Але вже з першої нашої розмови я виразно помітив, що крім питань, пов'язаних безпосередньо з його лікарською професією, його не в меншій мірі захоплювали питання української національно-визвольної боротьби. Більше того: він просто "жив" і "горів" проблемами сучасного і майбутнього свого народу. При тому, як тоді, так і опісля, д-р Лапичак викладав свої політичні погляди так чітко, щиро та інтелігентно, що з ним завжди приємно було дискутувати, дарма, що з деякими його думками тяжко було погодитися."

Від початку 1942 р. до часу арештовання гештапівцями в грудні цього ж року, був він провідником Крайової Екзекутиви ОУН (м) західно-українських земель (з Волиню, Закарпаттям і Буковиною).

Після арешту просидів д-р Лапичак три місяці у зловісній в'язниці на Лонцького, а потім вивезли його до Берліна, де в бункері при Принц Альбертсштрассе його далі допитували, як і інших визначних українських націоналістів (напр. С. Бандеру). Вкінці запроторили його до концетраційного табору в Саксенгаузені, де він просидів півтора року.

При кінці 1944 р. був звільнений та замешкав у Відні, де працював і спеціалізувався в дерматології у проф. Фукса, в університетській поліклініці. З кінцем війни переїхав до Мюнхена та деякий час працював асистентом у німецького лікаря.

По війні жив у таборі біженців в Карлсфельді, а в листопаді 1945 р. одружився з панною Аріадною Котко, дочкою відомого українського диригента Дмитра Котка. В 1946 р. молода пара замешкала в таборі Ді-Пі в Берхтесгадені.

Тут д-р Лапичак заснував і редагував журнал "Орлик" (вийшло 22 числа за 1945-1949 рр.), де поміщував цікаві статті на суспільно-політичні теми.

В цім же таборі в 1947 р. народився їм син Дмитро, а в 1949 р. вони виїжджають до Америки. Зразу задержуються в Нью-Йорку, потім у Сейнт Пол, Міннесота, врешті переїжджають на постійне проживання до Чикаго, де в 1952 р. народилася дочка Ляріса.

Тут, у Чикаго, працював д-р Лапичак рік в Інглвудському шпиталі, нострифікував свої медичні студії та відкрив приватну практику в 1952 році.

Від 1950 р. він був заступником Провідника ОУН(м) на США та редагував журнал "Самостійна Україна" в 1950-1955 роках. В "Самостійній Україні" поміщував цікаві та глибокі думками статті, як напр., "Ще про академіка Лисенка", "Д-р Юліян Вассиан" та інші.

В 1955 р. д-р Лапичак виступив з ОУН (м) та став співосновником незалежного тижневика "Українське Життя", а згодом його головним редактором. Тут він поміщує статті з оригінальними поглядами на українські актуальні теми. Він шукав за новими шляхами визволення України і ніколи не втратив надії і віри в українську людину.

У своїх писаннях був джентлеменом, тому навіть противники його читали і шанували.

В "Українському Житті" та інших журналах поміщував д-р Лапичак цікаві статті й на медичні теми, напр.: "Пеніциліна", "Серцеві недуги", "Соціопатична особовість", "Проступність нелітних", "Поступ в лікуванні серцевих недуг", "Чи щіплення проти поліо успішне?", "Дитячий параліж (поліо)", "Про недугу рака" та інші.

Також в "Українському Житті" д-р Лапичак висловлював свої думки на церковні справи, напр. "Думки перед Синодом, що не відбудеться" (24-го вересня 1967 р.), "Інтерв'ю редактора У. Ж. з Всесвітлішим о. д-ром А. Великим" з (29-го червня 1969 р.) та "Декілька думок до справи Патріярхату" (25-го жовтня 1970 р.).

Від січня 1962 р. до квітня 1966 р. д-р Лапичак був редактором "Лікарського Вісника", видаючи 17 чисел з блискучими редакційними статтями, як напр.: "Публікуймо наші праці", "Українські лікарі в боротьбі за українську медицину", "Пишім статті для громадянства", "Розбудуймо Лікарський Вісник", "Лікарський Вісник і наша преса", "Лікарський Вісник в обороні свободи", "Записуймо свої діла", "Інформуймо в Лікарському Віснику про нашу працю", "Пам'ятаймо про живих" та інші.

У Віснику друкує він свою велику статтю (22 стор.) "Участь українських лікарів у нашому політичному житті", "Соціалізована медицина (11 стор.), "Нова візія світу" (15 стор.), біографічні нариси про д-ра Івана Полетику, про лікарів Андрієвських та рецензії на радянсько-українські медичні видання.

В 1958 р. д-р Тома Лапичак зредагував ЛІКАРСЬКИЙ АЛЬМАНАХ (116 ст.) з нагоди II-го наукового лікарського з'їзду в Чикаго. В цьому альманаху поміщує він біографічні нариси про українських лікарів в Чикаго із старої еміграції, як д-р Володимир Сіменович, д-р Степан Гриневецький, д-р Михайло Корба, д-р Кирило Білик та статті "Лікарська самопоміч" і "Наші завдання, осяги і невдачі".

Від 1960 р., з нагоди 10-ліття УЛТПА, д-р Лапичак очолював редакційну колегію для зібрання відповідних матеріалів і для видання ЛІКАРСЬКОГО АЛЬМАНАХУ. До цього монументального видання зібрав він багато цінного матеріалу і сам написав цікаві статті — "Лікарі журналісти і публіцисти", "Лікарі в українській літературі" та інші.

Збирання і опрацювання матеріалів затягнулося, на жаль, через непорозуміння в редакційній комісії, ЛІКАРСЬКИЙ АЛЬМАНАХ не побачив досі світу.

Зате після смерті д-ра Лапичака, із опрацьованих статей д-ра Василя Плюща, д-ра Романа Осінчука та д-ра Ростислава Сочинського видано перший том "Матеріалів до історії української медицини".

В 1960 р., разом із д-ром М. Шлемкевичем, заснував д-р Лапичак "Український публіцистично-науковий інститут", який видав ряд праць англійською та українською мовами. Крім цього був він постійним дописувачем до "Листів до приятелів", під редакцією д-ра Миколи Шлемкевича. В цих "Листах" д-р Лапичак помістив свої блискучі статті з циклу "Про критику і критиків націоналізму: та вів листовну дискусію з д-ром Андрієм Білинським захищаючи нашу національно-самостійницьку політику.

У своїх споминах визначний лікар і журналіст д-р Юліян Мовчан пише, що д-р Лапичак не тільки видавав і редагував "Українське Життя", але також не жалів, можливо навіть і "останнього гроша" на видання інших корисних для української визвольної справи публікацій. Напр. він дав 1,000 дол. на видання книги "Московський сфінкс" Василя Косаренка-Косаревица, як теж спонсорував книгу споминів д-ра Андрія Білинського.

А скільки гроша і праці, часто на рахунок професійних лікарських обов'язків, він докладав аби регулярно видавалася його "дитина" — газета "Українське Життя".

Але найвидатнішою публіцистичною працею д-ра Лапичака була праця, яку він видав окремою книжкою ще в 1962 р., п. н. "Український націоналізм — критика і оборона." "Це, — як пише у вступній статті д-р М. Шлемкевич, — збірка есеїв, пройнята патосом ревізіонізму, незгасної рушійної сили людського духа й життя: патосом особливо притаманним для нашої доби епохальних осягів та зламів, які ставлять перед людством щораз нові й щораз тяжчі проблеми".

Ця праця була свого роду підсумком публіцистичної діяльності Томи Лапичака за перше пів-

століття його невтомного й трудолюбивого життя. І хоч, звичайно, не всі можуть погоджуватися з його поглядами чи висновками щодо проблем, які він порушував, проте ніхто не може заперечити того факту, що д-р Лапичак у своїх публіцистичних працях подав не тільки багато здорових і влучних завваг, логічних аналітичних висновків та припущень, але також завжди шукав істини обдуманими, чесними та відвертими засобами.

Д-р Тома Лапичак помер дуже передчасно, не вичерпавши всіх можливостей і здібностей свого великого ума і серця. Його відсутність пекуче відчуваємо в редакції "Українського Життя" та в українській публіцистиці взагалі. Все таки, він написав багато мудрого і цінного, тому його публіцистична спадщина заслуговує на дальше ґрунтовне дослідження.

Вічна Йому пам'ять!

Д-р Павло Пундій

Чикаго, весна 1985 р.

ЛІКИ ВІД РАДІАЦІЇ

Проблема захисту живих організмів від іонізуючого випромінювання в наш час є однією з найважливіших у біології. Ряд сполук, котрі містять сірку, а також деякі антибіотики, вітаміни тощо, зменшують шкідливу дію опромінювання. А нещодавно генетики виявили нові речовини, здатні захищати живі організми від радіації. І, що особливо важливо, ці речовини зменшують генетичний ефект опромінювання, тобто захищають насамперед спадкові структури. Це так звані інденові сполуки, близькі за своїми хімічними властивостями до ґрупи органічних бараників.

ЗАМАСКОВАНІЙ ВІРУС

Світова медицина, перед якою відступила більшість епідемічних захворювань, ще й досі не може впоратися з вірусним грипом. Лікувальні, наукові, державні, заклади об'єднуються для боротьби з інфекцією, створюються нові й нові вакцини, і вірус начебто відступає. Але минає рік, і новий різновид грипозного вірусу знову долає кордони країн — знову переповнені лікарні.

Ученим давно відомо, що мікровіруси — ці внутрішньоклітинні паразити — мають дивну властивість: до складу своєї оболонки вони можуть включити білки тварини, до якої вони потрапили. Саме ця властивість вірусів пригнічує імунітет до інфекції. Річ у тім, що антитіла, які воюють з інфекцією, виробляються організмом як реакція на чужорідний білок. А якщо вірус маскується оболонкою, до якої входить білок самого організму, то який тоді він чужорідний!

Введений таким чином в оману організм не помічає ворога і не виробляє антитіл. Завдяки здатності до маскуванню мікровіруси можуть як завгодно "змінювати своє обличчя" і безперешкодно чинити розбій в організмі.

Володимир МОШИНСЬКИЙ

ФРАГМЕНТИ З МОГО ЖИТТЯ

(Україна — Польща — Румунія)

Останній акорд партизанської боротьби з червоним ворогом, в якій я приймав участь, відзвучав з 9-го на 10-те грудня 1920-го року. Вільгельм Зеєгорш, майор німецького генерального штабу, колишній начальник штабу Ізонцо армії на Італійському фронті, а тепер начальник штабу партизансько-повстанської групи Одеського району, і я, його заступник, опинилися під вечір 9-го грудня 1920-го року в сторожці залізничного сторожа в декілька кілометрів від р. Збруча, тодішнього кордону між Польщею й Советами.

Нашою метою було перейти Збруч і з'єднатися з українською армією під проводом Головного Отамана С. В. Петлюри, яка в той час вже відійшла до Польщі, не витримавши натиску більшовицьких військ і тифу-сипняка, який косив наше військо.

Покидаючи район між Бірзулою а Роздільною, де осідком нашого штабу був головним чином хутір Байтельзбахерів, і припиняючи свої дії, бо підходила зима і ми не бажали наражати населення, українців та німців — колоністів, перебуванням у їх хатах (а лісів Одещина не має), полковник С. — комендант нашої групи дав наказ припинити дії, а старшинам рекомендував пробиратися на з'єднання з нашою армією.

Дорога була далека... Шляхи перевіряли червоні.

Ми вирішили йти по залізниці, "по шпалах". Вдень ішли досить швидко, заходили до залізничних сторожок, просили пити, а також продати хліба. Сторожа — українці нам давали хліб, але ніколи не брали грошей! Вони не питали нас хто ми, але ми наперед казали, що ми військово-полонені: Зеєгорш — чех з Праги, — він дещо знав чеську мову, його мати була чешка, — а я казав, що я галичанин зі Львова. Хочемо скоріш добратися додів. Чи нам вірили, — невідомо, але ніколи не доносили на нас владі. Ночували ми в сні — вздовж залізниці були скирти сіна і ми залазили в сіно і так пересипали ніч, а іноді приходилося і більше йти. Станції ми обходили вночі. А ось перед нами велика станція — Вапнярка! Залізничний сторож перед Вапняркою, до якого ми заходили, казав, що в Вапнярці і навколо неї багато червоного війська (Совети відтягнули від кордону з Польщею свої війська, але тримають тут покищо "на всякий випадок") і треба якось оминати станцію, бо там небезпечно.

Ми почали обходити станцію з західного боку, але несподівано натрапили на патрулю, яка нас заарештувала. Було вже темно коли привели нас до старшини, ротного командира, і той нака-

зав заперти нас у пустій хаті. На другий день вранці нас привели до нього знову. Він почав розпитувати цей раз більш докладно хто ми такі, але ми твердили все те ж, — Зеєгорш є чех, а я галичанин — полонені і хочемо йти додому. Старшина наказав одному з присутніх солдатів відвести нас до штабу, там вже розберуться, що з нами робити!

Було ще рано. Ми йшли побіч — я і Зеєгорш, — а ззаду йшов солдат з рушницею в руках. Було зимно і солдат запхав руки в рукави, а рушницю тримав коло грудей!

— Ну, нема чого гаяти час! Нас можуть розстріляти! Ви тікайте на захід і приблизно з кілометр від станції чекайте півгодини мене, якось ховаючись. Як я не прийду, то рушайте самі, — шепнув Зеєгорш.

Солдат йшов, про щось думаючи. Вибравши відповідний момент, ми розбіглися в різні сторони! Поки пролунав постріл — ми вже були далеко!

Я прибіг на вказане місце раніше, — Зеєгорш був старший від мене, — йому тоді було 36 років, а мені 25. І ми далі пішли по залізничному шляху.

Підходили ми вже до Жмеринки. Незадовго до того, як ми вирушили в дорогу, ми отримали від нашого коменданта пораду, що як будемо переходити Жмеринку, щоб зайти до жидівського рабина. Цей рабин, мовляв, всею душею підтримує ідею самостійності України. Він наш чоловік і там можна буде відпочити.

Рабин мав будинок недалеко від західного кінця Жмеринки і ми вирішили до нього зайти, щоб справді трохи відпочити. Вже стало досить темніти, коли ми увійшли до Жмеринки. Йдемо по вулиці, тримаючись увесь час на поготивлі, але на вулиці пусто... Ми наближаємося до будинка рабина і бачимо, що коло головного входу стоять два вартові! Ми повернулись і пішли, щоб скоріше вийти з міста на залізничний шлях. Наближаючись до шляху, ми побачили паротяг-панцерник і почули голос — "Стоїть, хто йде!"! Скоріш чкурнули за кущі. В наш бік пролунав постріл! От й відпочили...

В ту ніч ми йшли, все йшли... а 9-го грудня 1920-го року опинились в сторожці залізничного сторожа. Зимове сонце кидало останні промені на замерзлу землю, на синючий сніг... Ми сиділи в теплій хаті і розпитували, як і де нам перейти Збруч? Розпитували, бо довіряли. Сторож говорив по-українськи, як і інші сторожі на залізничному шляху, який ми пройшли. Він оповідав, що вже декілька українців розпитували його і він усім дав поради.

Ніч. Десь по дванадцятій годині. Сидимо в кущах і слідкуємо, як ходять пограничники, які інтервали в їх русі. Десь направо від нас, може пару кілометрів, а може й ближче — Волочиськ!.. Коло залізничного моста стоїть прожектор, освітлює міст і околицю. Сторожать! А з польського боку, з Підволочиська, — "тьма кромешна" — нічого не видно і нічого не чути. Вибравши момент, коли вартовий пограничник повернув на-

зад в бік Волочиська, ми підбігли до Збруча і перебігли по льоду на другий бік. Пробежали декілька кроків, а тут знову річка! Що ж то таке? Перебігаємо ще раз по льоду, але Зеєгорш провалився в воду. Помагаю йому вилізти на берег (потім я дізнався, що Збруч має тут два річища) Й біжимо далі, щоб нас не помітив прикордонник! Відбігли від берега, сіли під кущем і розглядаємося. Бачимо, недалеко від нашого переходу село і в крайній хаті вогник у вікні. Пішли до тої хати з завмираючим серцем. Заглядаємо в вікно, а там сплять солдати. На столі валяються кашкети-конфедератки... Відлягло від серця — це вже Польща! Ми відходимо до вікна і оглядаємося куди йти. Бачимо, ще світиться якесь вікно. Йдемо до нього, заглядаємо, а там сидить швець і латає чобіт. Ми постукали. Швець вийшов на стук і питає хто ми. Ми йому коротко оповіли й просимо, щоб дозволи у нього в хаті пересидіти до ранку. Він нас закликав до середини і запитав чи ми голодні? Тоді покликав жінку і сказав їй, щоб дала нам бараболі, з горщика в печі. Ми добре поїли, після того господар приніс сіна, розіслав його на підлозі і побажав нам спокійної ночі... Ми лягли з думкою, що ще ніколи не їли такої смачної вечері й ніколи так солодко не будемо спати!..

Рано, 10-го грудня 1920-го року, протираючи очі, побачили нашого господаря, який вже сидів за працею. Глянули в вікно, а сонце вже досить високо підбилося... Ми скоро встали, промили свої заспані очі, обросле бородою обличчя і почали збиратися в дальшу дорогу.

Подякувавши господарю за ночівлю і чудову вчорашню вечерю, вже хотіли рушати, коли господар каже нам: — "Добродії, багато ми не маємо, бідні ми, але все ж таки по куску хліба і по кавалочку сала можемо дати. Поснідайте, і тоді йдіть з Богом".

Ми подякували, сіли за стіл, з'їли той смачний сніданок і кажемо господарю, що ми повинні з'явитися до вищого начальства ніж шефа тутешнього постерунка. Він відповів, що в Підволочиську знаходиться штаб польського полку, розташованого по околицях сел.

Подякувавши, ми пішли до Підволочиська, знайшли вулицю і дім де був розташований штаб полку та зголосилися у чергового старшини. Він просив нас сісти і сказав, що сповістить про наш прихід командирів полку. Через декілька хвилин появився полковник, досить гарний, підтянутий, років за сорок старшина, і як побачив Зеєгорша, розкрив обійми і радісним, піднесенням голосом привітав: "Пане майоре, яким чином ви опинилися тут?! В якому ви вигляді!" І почав понімецьки розпитувати Зеєгорша, а потім перервав і каже, що він хоче, щоб Зеєгорш оповів всім старшинам полку свою "Одісею" і просить нас на дванадцятую годину до офіцерського зібрання на обід, а потім він влаштує нашу дальшу подорож до Тарнова, де міститься український уряд на чолі з головним отаманом С. В. Петлюрою. Ми вийшли на вулицю і пішли блукати вули-

цями Підволочиська щоб якось "вбити час" до обіду.

Зеєгорш оповів мені про коменданта польського полку: "На італійському фронті були і німецькі частини, і австрійські. Той полковник був у той час комендантом австрійського полку і коли полк був у резерві то часто заїжджав до штабу. Він був добрий, хоробрий старшина, товариський, і я підтримував з ним приятельські стосунки. І ось яка неочікувана зустріч!"

О 12-й годині ми були в офіцерському зібранні. Було багато старшин. Комендант полку посадив Зеєгорша направо від себе, а мене наліво. Ми спочатку не дуже добре себе почували — гарно одягнені старшини польського полку, а ми обдерті, оброслі і стомлені вкрай!... Після того, як всі поїли полковник попросив Зеєгорша оповісти про ситуацію в більшовицьких тилах і про нашу подорож. Зеєгорш досить довго оповідав по-німецьки, а полковник перекладав на польську мову. На розпорядження полковника о п'ятій годині був для нас приготовлений спеціальний потяг-паротяг і один вагон — і ми поїхали з комфортом до Тарнова.

Не пам'ятаю, о якій годині вночі ми прибули до Тарнова, переночували в готелі, а наступного дня, підголившись, відправились о одинадцятій годині на авдієнцію до Головного Отамана.

(Далі буде)

В БАВНД БРУКУ ВІДБУДЕТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ З НАГОДИ Тисячоліття ХРИСТИЯНСТВА

Як інформує "Українське Православне Слово", 15-го одо 17-го червня 1985 року відбудеться в Бавнд Бруку наукова конференція з нагоди відзначування тисячоліття християнства Русь-України. Ініціаторами й господарями конференції буде провід Української Православної Церкви і Опікунча Рада Семінарії св. Софії.

У конференції мають взяти участь наукові інституції, серед них УВАН, НТШ, УВУ, українські науково-дослідні інститути в Едмонтоні, Гарварді, Торонто й Австралії та духовні семінарії.

Наукові доповіді будуть доступні для публіки. Будуть також закриті сесії для намічення плянів про наступні подібні конференції.

Плянована конференція є вже другою з черги. Перша відбулася в Мюнхені у 1984 році і господарем її був Український Вільний Університет.

Редакція заохочує читачів присилати листи і відгуки на різні теми, але просить писати стисло і коротко. Непідписаних листів не друкуємо. — Ред.

ОГЛЯДИ — РЕЦЕНЗІЇ — НОТАТКИ

Віталій БЕНДЕР

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ТВІР ПРО ОДНУ ТРАГІЧНУ "ОПЕРУ"

(Прочитавши "Набої для розстрілу")

Зараз не пригадую назву книжки. Та й з її змісту майже нічого не затрималося в пам'яті. Але читав я її в далекому 1936-му році запоем. Щось таке пригодницько-детективне, про винахідників ракет, шпигунство, всякі підступи. Якраз пожива для учня 6-ої класи. Її автор — Вадим Собко.

В ті часи кумирами серед школярів мого віку були Юрій Смолич ("Вісімнадцятилітні"), Іван Ле ("Наливайко"), Микола Островський ("Як гартувалася сталь"), Алексей Толстой ("Гіперболоїд інженера Гардіна"), Ніколай Вірта ("Правопорушники"), Іван Микитенко ("Ранок"), Михайл Шолохов ("Тихий Дон") і низка інших.

І раптом — Вадим Собко. Я особисто відразу ж став його поклонником. А у військовий час мені випало щастя побувати на фронтовій зустрічі з письменниками, де і він виступав. Моя прихильність до нього зростає ще більше.

І коли наприкінці 50-х років Василь Іванович Гришко в одній із своїх праць чи статей дав Собку замашисто по шапці, я не втерпів і "заступився" за нього в "УВ", покладаючись в своїх оцінках на далекі школярські та молодечі враження. Набравшись терпіння, Василь Іванович ще раз повернувся до тієї теми і додатковими фактами й спостереженнями вияснив, що Собко слизька й зрадлива людина. Не дуже опираючись, я з визначенням В. І. Гришка погодився, бо ж він знав чи чув про Собку ще з Харкова, з 1930-го року, коли вони й інші українські молодики починали стукати в двері літератури.

І ось — "Набої для розстрілу" Гелія Снегірєва. І знову Вадим Собко густо присутній. Цього разу не лишається місця для найменших сумнівів. Що Вадим Собко був не тільки циніком і опортуністом, а й мерзотною, підлою людиною, чуємо від його племінника — Гелія Снегірєва.

І все ж, який там він не був, але не було б Вадима Собка, не було б і цього блискучого дослідження з-під пера Снегірєва, дослідження, яке, до речі, підтвердило давні ревелії інж. Костя Туркала в "Нових Днях", що харківський процес був туфтою, "оперою", складеною в кабінетах держбезпеки — "Опера СБУ, музика ГПУ".

А почалося все так. В 70-х роках до Гелія Снегірєва, на той час завідувача сценарного від-

ділу Київської кіностудії, навідалися емісари ГБ і "ласкаво" попросили, щоб він виступив в пресі з осудженням свого друга, російського письменника Віктора Некрасова, лауреата всіх державних премій, за його, буцімто, дискредитацію радянської влади.

Гелій звернувся за порадою до свого рідного дядька, Вадима Собка, а той у відповідь: "політично продати друга, привселюдно зректися дружби відповідним виступом в газеті — це цілком нормальний партійний, радянський вчинок."

І далі:

— А ти знаєш, Гелюша, яку роллю відіграла твоя мати в справі СБУ? Не знаєш? Так от слухай...

І з дядькових уст посипалися промовисті натяки, що ніхто інший, а Наталя Собко, Гелієва мати, зробила донос на "змовників" СБУ та СУ-М-у. І ось цими повчаннями Вадим Собко зробив, може, найбільшу услугу найновішій українській історії. Напевно без наміру, а так з легкої руки він звільнив забезпечник на туго затягнутій пружині, яка враз ожила і почала шалено розкручуватися, водночас вхопивши Гелієву руку з пером і виливаючи крізь неї всю правду про "виставу СБУ".

З місця Гелій упрягся в ретельне дослідження, щоб докопатися до істини: чи його власна мати була зрадницею-стукачкою. чи це дядько навмисне згустив фарби, щоб його порада про зраду друзів звучала солідніше й сприйнятливше.

Як високий чиновник, Гелій мав раніше право вчапати до архівів наукової бібліотеки і випозичати під розписку всякі давні публікації. Цього разу він заглядає тільки в річники газет за 1930-й рік, ніби в пошуках матеріалів про Маяковського, а насправді щоб ознайомитися з тодішнім офіційним насвітленням харківського процесу.

І ось сторінка за сторінкою перед очима пливають скопійовані Гелієм з російських і українських газет звіти із залі суду. І от що дивно: в звітах, дарма що автори напевно намагалися дотриматися такого страхітливого, розвінчувального тону, весь час витає така ніби легенька іронія, щось ніби насмішка, і читачеві тяжко повірити, що на лаві підсудних сидить зграя неоправаних змовників-рецидивістів.

Звинувальний акт інформує, що антирадянська "профашистська" діяльність підсудних почалася ще в ранніх 20-х роках, коли вони почали зустрічатися потайки, плянувати, організовувати. І в такому змовницькому кипінні вони знаходилися аж до 1930-го року. І який же їхніх організаційно-матеріальний набуток до дня арешту? Страшне: одна пістоля-монтекристо, відома в народі як "пугач", яку можна було купити в кожній крамниці, 5 членів СУМу та збризкання чорнилом пам'ятника Леніну в якомусь містечку. Оце і весь, сказати б, актив. Ось такими силами й засобами "змовники" намірялися відірвати Україну від СРСР.

Хотіли того упорядники процесу чи ні, але із судових звітів в очах читача вся "зграя" поставала не як небезпечний хитро-підступно-коорди-

наційний центр, а як гурт "горохових опудалів". І тому все настирливіше напрошується здогад, що своєю "музикою" ГПУ намірялося вбити двох зайців: перше, створити претекст для розгрому мислячої інтелігенції та всього свідомого українства на низах; і друге — поглумитися над українською духовною елітою, висміяти її, показати її у вигляді куля соломи, щоб рядовий вдумливий українець скривився, розчарувався і відвернувся від боротьби раз і на все, бо що, мовляв, можна сподіватися від універсальної української справи, коли її найвищі носії так охоче "какають" на себе і на всю національну спадщину? І, може, якраз цим боком ота "опера" нанесла найдошкульнішого удару по українській ідеї.

В своїх коментарях скопійованих звітів Снегірьов не зневажає підсудних. То тут, то там він подає їхні стислі силуетки, описує їхню шляхетну минувшину, дорожить їхнім минулим вкладом в українську думку й культуру. Він був би радий, щасливий, якщо б вони насправді монтували змову, збройне повалення радянської влади, відірвання України від СРСР. Він би пишався, гордився отакими їхніми ділами.

Але... Весь "відкопаний" ним матеріал, всі відомості, здобуті від учілих учасників і свідків процесу переконливо свідчать, що ніякого підпілля, ніякої організації під орудою підсудних не існувало. Снегірьов охрестив їх м'якими "чехівськими інтелігентами", які коли-не-коли зустрічалися як давні друзі, випивали по келишку, може згадували із зідханням "закучерявлені" революційні роки і розходилися в гіркоті й розчаруванні, що з того "гомону" так нічого й не вийшло. Тобто, поводитися й діяти як нормальні, статечні люди.

Що ж до підпілля... Що надзвичайного вони могли осягти в підпіллі, коли більш ваговиті клічі, репліки й домагання лунали відкрито в легальних газетах і журналах? Адже весь звинувальний акт блідне, всі зрежисеровані діалоги між прокурорами й підсудними звучать таким старосвітсько-хуторянським погейкуванням в порівнянні з тим, що на весь голос з офіційних трибун рекли Микола Куліш, Микола Хвильовий, Григорій Косинка, Володимир Сосюра, Олександр Влизько, Остап Вишня, Микола Скрипник, Павло Волобуєв, Ол. Шумський і довгий реєстр інших? І чи ж треба дивуватися, що якраз ось ця плеяда знаходила позитивний відгук у Дмитра Донцова і його середовищі?

Тому й не дивно, що якраз майже всіх їх було трохи пізніше зібрано до закритої камери-суду, де розправу чинив військовий трибунал і де вранці зачитано вирок, а ввечері розстріляно без буфонадних вистав, навіть без ніяких звітів із залі суду. Бо ж ректи на всю республіку, голосно і відкрито, "Геть від Москви", "Рівняння на духову Європу", глузувати із "тьоті Моті з Курська", шмагати в фейлетонах російського чиновника-держиморду — хіба це не прямий заклик до мільйонів боронити й відстоювати як лише можливо українські національні цінності?

Як могло статися, майже із болем в голосі пи-

тає Снегірьов, що отакі велетні титани як Єфремов, Черняхівський, Ганцов, Ніковський, Дурдучівський й інші, не скоштувавши й дрібки катувань, знущань, тортур і побоїв, погодилися обляпати й осквернити себе від п'ят до голови? Чому Єфремов на попередньому слідстві міг гордо погрожувати слідчому "Ось вийду — і скажу з трибуни всю правду!" і чому ставав низьким блазнем на сцені? Відбувався б процес, скажемо, в 1938-му році, ну, там було не до героїства, коли майже на очах підсудних катували їхніх малолітніх дітей, щоб змусити їх грати роллю до кінця. Але й тоді знаходилися сміливці, щоб виломитися з "п'єси" — Крестінський.

На процесі в Харкові, як признався автору Б. Ф. Матушевський (один з уцілілих підсудних), і як ще раніше засвідчив інж. Туркало в "Нових днях", з підсудними поводитися на диво дуже гуманно. Якщо й погрожували деколи, то лише словами і в досить м'якому тоні. Ба, підсудним було доручено, щоб вони самі писали звинувачення на себе та всякі вигадки. Тобто, самі ж вони й приготувляли набої для свого розстрілу.

Тут Снегірьов стає різкішим, в'дливішим. Такої слабодухости він тим велетням пробачити не може. Просто в розпачі він докоряє їм:

— Що ж ви накоїли, хлопці? Як же ви могли? Як же ви посміли жбурнути під ноги покидькам і вкупі з ними топтати цю високу мету, це святе служіння? Хто дозволив вам вливати в наші жили й кістки, в наші кров і мізок, і в гени — фільтропроникаючі бактерії зради, безчестя?.. Ви за своїм образом і подобою запрограмували мене дволиким боягузом, я зростав і формувався, вбираючи в себе ваш жалюгідний досвід, через вас я — моральний каліка... Як ви могли, хлопці? Що ж ви накоїли?..

Мабуть, багатьом свідомим молодим українцям було дуже боляче спостерігати як на сцені в Харкові блазнювали вчорашні титани під регіт суддів і публіки в залі, а часто й під смішок самих підсудних. Мабуть, не одному українцеві в ті часи було соромно за все українство. Що ж можна сподіватися від рядового, коли в калабані бруду й гідоти вигарювали генерали? У військовий час мені довелося почути таку мудрість: "За нас, вояків, не бійтеся. От тільки щоб генерали нас не підвели".

З великим сумом і жалем книга Снегірьова рече, що того разу наші духові генерали підвели і так знесилене українство під дурного хату.

І читач сумує разом з автором — жаль йому, що окрім "опери" так нічого й не було. А ще більше сумують ті, кого в той час зацупило ГПУ "в справі СВУ", серед яких був і один з редакторів цієї книги, В. І. Гришко. Ці люди, хоч і страждали на Соловках, Колимах та будовах каналів, все ж гордилися тим, що були причетні до великої справи, до антидержавної змови. В 1966-му році мені розказував один бувший зек, що він користовався серед в'язнів великим авторитетом, бо ж сидів за СВУ, тобто в очах в'язнів за справжню акцію, а не за якесь там вигадане шкільництво чи підібраний колосок. Точно

так, як упісти в Гулагу, перед якими, як засвідчили Солженіцин і інші автори, навіть блатняки скидали шапки з поваги за їхню справжню, гарячу боротьбу із зброєю в руках проти тиранії.

Цим людям дуже боляче усвідомлювати, що сиділи вони, після всього, за фікцію, що всю оту "справу СВУ" було зліплено так безсоромно, так безлично, що в ній навіть знайшлося місце для фантастичної організації з фантастичного твору Винниченка "Соняшна машина". Пам'ятаєте, Інарак? За браком справжнього доказового матеріалу, судді й Інарак приліпили до "СВУ".

Деякі з цих людей, зрозуміло, дуже неприхильні до Снегірьова, навіть чіпляють на нього ярлик агента КГБ. Я б цих людей потішив так: не тільки вам, а всім нам дуже жаль, що СВУ виявилось фікцією. Але всі ви, які колись опинилися на етапах, всерівно до них попали б під якимось іншим претекстом, якщо б ГПУ не уклало було "оперу СВУ". Вас фактично арештували не за "СВУ", а за те, що ви вже встигли проявити себе як мислячого українця, або в очах влади могли таким стати. І цього вистачало. Так що сиділи ви не задарма, сиділи ви за єдину універсальну українську справу і повинні тим гордитися.

Дуже це цінна книга. І змістом, і виглядом, вона прихорошить полицю кожного колекціонера. Для її видання зформувався Ад Нос Громадський Комітет, помітнішим трудягою в якому був Ілля Демиденко, який доклав багато зусиль, щоб організувати видавничі кошти, а в Канаді — Іван Дубилко.

Вступну статтю-аналізу про Гелія Снегірьова як про людину, письменника, борця та про параметри доби й умов, в яких він став своєрідним дивом, феноменом, написав В. І. Гришко. Для чужинецького дослідника цей внесок напевно матиме неабияку вартість. Окрім нього перекладацьких та редакційних зусиль доклали поет Олекса Веретенченко, редактор Мар'ян Дальний, діяч і літературознавець Григорій Костюк та одна з найновіших емігрантів, Надія Світлична.

Охайне, чисте видання, лише два чи три друкарські огріхи. І як шкода, що в книзі немає повного індекса імен, місць, назв, скорочень, специфічних організацій. Такий індекс цій книзі потрібний до зарізу. Наші видавці повинні пам'ятати, що багато українських книг відкидаються дослідними інституціями лише тому, що немає індексів. Дослідники — люди дуже зайняті. Коли їм щось потрібне, то в книзі вони насамперед заглядають в індекс, щоб знайти відомість про предмет, особу чи місцевість свого зацікавлення. Багатьом з них просто ніколи перелічувати цілий твір.

Що ж до звичайного читача, то ця книга лише збагатить його у всіх відношеннях. Тим, що навмисно збіднюють свою духовість і знання, раду триматися від цієї книги подалі.

Скільки нових передплатників
ви приєднали для "Нових днів"?

ЦІКАВЕ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ КАНАДИ

П'ять років тому, 24-го травня 1980 р., сповнилася довголітня мрія багатьох ентузіастів української музейної справи в Канаді. Цього дня відбулося офіційне відкриття нового, просторого (на 13,500 кв. стіп) будинку Українського Музею Канади в Саскатуні.

Це була найважливіша подія в понад 40-річній історії розвитку цього музею, створеного з ініціативи Союзу Українок Канади ще в 1936 році при Інституті ім. П. Могили. Бож саскатунський музей — це перший український музей у Канаді й досі єдиний, що має власний імпозантний будинок, запроєктований і збудований спеціально для музейних потреб.

Український Музей Канади в Саскатуні розташований у дуже догідному місці, на вулиці 910 Спадайна Кресент Схід, з гарним видом на ріку Савт Саскачеван, недалеко від центральних саскатунських готелів, від Мистецької галерії Менделя та міської консерваторії.

Головні теми постійної виставки, що займає у музеї 2500 кв. стіп, показують історію нашої імміграції, поселення і розвитку українського громадського життя в Канаді.

У великій загальній авдиторії читаються прилюдні лекції, експонуються пересувні виставки, висвітлюються фільми та відбувається інша популярна громадсько-мистецька діяльність, як відвідини учнів із різних шкіл, практичні заняття з багатьох ділянок народного мистецтва, шкільні програми, лекції і виставки запрошених мистців тощо.

Сьогодні Український Музей Канади працює разом із своїми чотирма філіями (у Ванкувері, Вінніпезі, Едмонтоні і Торонто), щоб якнайкраще здійснити свою мету, цебто придбати, зберегти, вивчати й інтерпретувати кращі зразки української спадщини та її внеску в канадську культуру.

В Українському Музеї Канади приміщується і зберігається одна з найкращих збірок тканин у



Будинок Музею у засніженому Саскатуні

всій Північній Америці. Інші його вартісні збірки включають зразки традиційного й сучасного українського народного мистецтва, домашні й агрикультурні знаряддя та інструменти, рідкісні фотографії, документи і друковані матеріали.

Такі публікації Музею як *Ukrainian Embroidery Designs and Stiches* (1957) та *Писанка — ікона все-світу** (1977) вважаються кращими довідковими творами в ділянці народного мистецтва. Їх ще можна купити, звертаючись до Музею.

Новий будинок Українського Музею Канади в Саскатуні — це стилізована версія типової хати українських канадських піонерів. Він збудований за проектом уже покійного архітектора З. М. Станкевича з Оттави. Д-р Джордж МекБіт з Фредріктону, Н. Б. був консультантом проєкту.

Початкові кошти будови поступили з федеральних, провінційних і муніципальних дотацій. Але оперативні кошти Музею, як і кошти на сплату боргів за будинок покриваються переважно з пожертв і датків.

Галерія музею відкрита 1:00 до 4:30 год. по обіді від вівторка до п'ятниці, а також у неділі. Під час літніх місяців Музей відкритий також у суботу.

Багато відвідувачів Музею хотіли мати інформації про цікавіші українські історичні місця в Саскачевані. На жаль, досі було дуже мало відомо про розташування й історію таких місць. Щоб здобути й належно опрацювати інформації, минулого року було започатковано більший проєкт т. зв. Піонерські мандрівки ("Пайонір турз"). Перша фаза цього проєкту, що його спонсорував Музей з фінансовою допомогою міністерства праці та імміграції, проходила від березня до серпня 1984 року. В проєкті взяли участь Лариса Макаренко — координатор, Дебора Обжей, Ренді Корольюк і Андрій Гриба — співробітники.

Їхнім завданням було розшукати і відвідати цікавіші місцевості з пам'ятниками української спадщини й дати про них таку інформацію, яка заохотила б інших відвідати, а то й детально вивчити ці історичної вартості місця. Учасники проєкту зібрали загальні інформації і впорядку-

У Видавництві "Нові дні" ще можна набути книгу

Гелія Снегірьова

"НАБОЇ ДЛЯ РОЗСТРІЛУ ТА ІНШІ ТВОРИ"

Книга в твердій оправі, має 492 сторінки й багато ілюстрацій. Ціна книги з пересилкою в Канаді 20 кан. доларів, в інших країнах — 20 амер. дол. Замовляйте книгу Г. Снегірьова не гаючись.

вали їх для публічного вжитку, приготували виставку фотографій з цікавіших місць та об'єктів, яку показуватимуть у різних місцевостях провінції та написали й опублікували першу брошуру-путівник, де зазначено 47 місць, подано короткий опис кожного й показано на карті як туди дістатися (на жаль не названо поданих ілюстрацій).

Перша фаза проєкту включає три великі райони українського поселення в Саскачевані: Гаффорд-Блейн Лейк, місто Саскатун і околицю Фіш Крік. Початки проєкту були найтяжчі. Бо хоч місцеві джерела містили чимало потрібних інформацій про українських емігрантів, але ці інформації треба було перевірити й доповнити документами з саскачеванських провінціальних архівів, з парафіяльних і шкільних реєстрів, і навіть із списків корабельних компаній. Загальні інформації про українську імміграцію треба було знайти в багатьох авторитетних книжках і статтях.

Виставка і путівник-брошура вимагали також відповідних фотографій та безпосереднього знайомства з описаними місцями. Тому було потрібно всім ці місця відвідувати, фотографувати, вибирати найкращі до них дороги, розмовляти з місцевими мешканцями, які часто давали цінну додаткову інформацію. При цьому виявилось, що деякі місця знаходяться в доброму стані, ними дбайливо піклуються приватні люди. Ці поїздки дали також можливість придбати для Музею нові експонати.

Зібрані інформації складаються з машинописних довідок з перехресними посиланнями, з карт, діаграм, фотографій і бібліографії всіх використаних джерел. Вони залишаються в дослідно-ресурсному центрі Музею. Відповідно приготовані для пересувної виставки тексти, карти і фотографії були виставлені в Українському Музеї Канади в Саскатуні до 3 березня 1985, а пізніше виставка буде в інших саскачеванських центрах.

З фінансовою допомогою федерального міністерства праці і імміграції, друга фаза проєкту розпочалась 5 листопада 1984 р. й тривала до 11 січня 1985 року. Учасники цієї фази — Андрій Гриба (менеджер), Дебора Обжей, о. Петро Боднар і Варвара Дербавка, — досліджували історичні місця в районі Айтуна. В додатку до відповідної виставки, вони зробили відео-стрічку про досліджені місця та їхню історію.

Також уже затверджена справа фінансування третьої фази проєкту й дослідна праця розпочнеться в квітні ц. р. Взагалі треба сказати, що федеральний і провінційні канадські уряди вважають Український Музей Канади за один з найважливіших культурних осередків і туристських атракціонів прерійних провінцій. Тому Український Музей рахується на списках установ, що їх завжди рекомендується відвідати численним делегатам конференцій і туристам з різних сторін Канади та з інших країн. За короткий час працівники Музею отримали багато подяк від задоволених відвідувачів.

Саме тепер відбувається зорганізована Музеєм пересувна виставка незрівняної української ви-



**Українська католицька цеква св. Михайла, 8 миль на північ від Крайдора, Саск.
АФОРИЗМИ**

шивки. Вона буде від 1-го до 30 квітня в Норт Баттелфордї, 10-го до 27 травня в Принц Альберті, 3-24 червня в Ллойдмінстері, 5-30 липня в Естевані, 5-30 серпня в Вейбурні, 3-24 вересня у Роклені і т. д. У самому ж Музеї показували недавно виставку праць відомого нашого маляра Петра Шостака, опісля виставку Саскачеванських українських історичних місць, а від 8-го березня до 14-го квітня, на прохання Асоціації для плекання ірландської культури, там можна оглянути цікаву виставку "Ірландська імміграція до Канади".

Варто згадати, що при кінці лютого Музей відвідали гості з України на чолі з акад. Віталієм Русанівським і відомим поетом Іваном Драчем. 20 березня в Музеї виступав автор люксово виданої оксфордським університетським видавництвом книжки "Салт енд Брейдед Бред" Я. Баллан. Рецензію проф. Яра Славутича на цю книжку наші читачі мали змогу прочитати у березневому числі "Нових Днів".

Багато цікавого можна довідатись про жваву діяльність Українського Музею Канади з його квартального "Бюлетеня" та з пресових повідомлень, що їх "Нові Дні" почали отримувати щойно недавно. Немає сумніву, що свій високий профіль Український Музей Канади завдячує передусім членам-основникам, яких на жаль навіть не знаємо, і теперішнім компетентним працівникам, прізвища яких цим разом бодай згадаємо: Альберт Качковський — директор, Ірина Горгота-Річ — куратор, Ренді Боднар — реєстратор, Джанет Гавриш — референт зовнішніх програм, Марія Кіщук — референт розвитку й Анна Михайлюк — секретар. Всі вони народжені в Канаді й майже всі мають вищу освіту та досвід в музеєзнавчій роботі.

Дуже багато часу та праці приділяє Музеєві також Рада Директорів, яка є найвищим його керівним органом: пані Віра Ноконий — президент, Леся Фотій — заступник президента, Вік-

торія Керелюк — секретар, Марія Бойчук — скарбник, Марія Ткачук, Нель Буряник, Степан Франко, Сильвія Гриба, Стан. Гаврилів, Джін Кіндрачук, Галина Максимюк, Марія Пернаровська й Мартин Зіп — члени.

Багато праці в розбудову Музею вклав донедавній 2-ий заступник президента бл. п. Орест Заставний, який несподівано й помер від приступу серця під час останньої всеканадської конференції зацікавлених справами Музею. Окремо слід згадати й одну з основниць Союзу Українок Канади Ганну Романчич, яка багато років збирала експонати для Музею в різних місцевостях Канади й чия збірка стала основою для першого Музею в 1941 році.

Ясна річ, що розбудова Українського Музею Канади в таких широких масштабах вимагає відповідних коштів і їх не вистачає з прибутків Музею та з офіційних дотацій. Тому в минулому році Музей проголосив кампанію за зібрання додаткових 150,000 дол., але досі не досягнув наміченої суми, дарма, що деякі наші люди виявили велику жертвність. Наприклад, бл. п. Прокоп і Марія Кіндрачуки з Вакаві залишили Музеєві 10,000 (десять тисяч) дол., а Ф. і Марія Богдани з Ванкуверу, після відвідин Музею, прислали чек на суму 7,500 з таким викликом:

"Щоб викінчити Музей і зовні, щоб відвідувачі не мусили в дощеві дні ставити свої автомобілі в болоті, — посилаємо чек на \$7,500, половину ціни за асфальтування площі, надіючись, що знайдеться одна чи більше родин й ще до кінця року пришлють другу половину потрібних коштів."

"Другої половини" в оголошеннях ми досі не бачили й припускаємо, що нашим і чужим відвідувачам доведеться ще й цієї весни ставити автомобілі в болоті.

Читачам, які хотіли б мати більше інформації про Український Музей Канади або захотіли б подарувати йому свої цінні експонати чи послати пожертву, подаємо для листування адресу Музею:

Ukrainian Museum of Canada
910 Spadina Crescent East
Saskatoon, Sask. S7K 3N6

(за матеріалами УМК подав М. Дальний)

*)Pysanka — Icon of the Universe.

ІРИНА ГОРГОТА-РІЧ — КУРАТОР УМК

З початком цього року Ірина Горгота-Річ стала куратором-опікуном Музею. Вона прибула до Саскатуну аж із Сент Андрюс, Нью-Брансвік. Там вона працювала кілька років заступницею куратора й каталогізатором музею Шарлотської округи в Сент Стівен, а також у бібліотеці Центру мистецьких і природних ресурсів в Сент Андрюс та в

Сент Стівен. Рівночасно вона була асистентом архівара й реєстратора округи в Сент Андрюс.

Ірина Горгота-Річ закінчила університет Далгавзі в Галіфаксі, а раніше Школу українознавства ім. Григорія Сковороди в Торонті. Вона вивчала теж фотографію в Ново-Шотландській школі мистецтва і проєктування.

Додатковий музеезнавчий вишкіл Ірина отримала на курсах і семінарах, спонсорованих Канадським Інститутом Збереження, Ново-Шотландською Фундацією Спадщини та Асоціацією Музеїв Нью-Брансвіку. Вона була активним членом названої Асоціації й останній час виконувала в ній обов'язки секретаря.

Рада Директорів Українського Музею Канади створила окрему позицію куратора, щоб наголосити важливість кураторських аспектів у роботі Музею та забезпечити фахове збереження великих і цінних музейних колекцій. Раніше кураторські функції мусів виконувати сам директор Музею п. Альберт Качковський.

НОВІ АРХЕОЛОГІЧНІ ЗНАХІДКИ В УКРАЇНІ

Трансконтинентальний газопровід Сибір — Західна Європа перетинає землі восьми областей України. Працюючи в контакт з будівельниками, археологи виявили чимало скитських поховань, особливо на терені Київської і Черкаської областей. Останнім часом в районах Кримської, Миколаївської та Херсонської областей знайдено при будові зрешувальних систем, кілька поховань з масками. Вони належать до катакомбного періоду людської історії, що віддалений від наших днів на чотири й більше тисяч років. Ці матеріали істотно поповнили знанням історію заселення степової зони України від найдавніших часів.

Не чекайте нагадувань! Жертвуйте на
ФУНДАЦІЮ ІМ. І. П. БАГРЯНОГО

Ця Фундація присвячена публікаціям та поширенню творів письменників доби Багряното і творів сучасних українських письменників-дисидентів. Своєю діяльністю Фундація збагачує й поширює українську культуру в світі.

**ТОМУ ФУНДАЦІЯ ІМ. І. П. БАГРЯНОГО
ПОТРЕБУЄ І СПОДІВАЄТЬСЯ ВАШОЇ
ДОПОМОГИ!**

Ваші пожертви звільнені від американських урядових податків. Адреса Фундації:

BAHRIANYJ FOUNDATION, INC.
420 Woodhaven Place
Philadelphia, PA 19116 USA

ПОДИВУГІДНІ ПЕРЕДБАЧЕННЯ НОСТРАДАМА

Мішель Нострадам, французький лікар XVI століття, здобув собі славу найкращого астролога середньовіччя. Справжнє прізвище Нострадама (в латинському звучанні — Нострадамус) — де-Нотр Дам, від назви французького костюла, в якому його батько, місцевий нотар, був вихрещений.

По лінії батька, що походив з сефардійських євреїв, успадкував нахил до метафізики та окультизму-кабалістичного вчення, а по лінії матері, що походила з французької шляхетської родини, нахил до філософії та природничих наук.

По завершенні гуманістичних студій в Авіньйоні, медичних в університеті Монпельє та довгій мандрівці по Європі, Нострадам поселився в 1548 р. у французькому містечку Сальон де Прованс, де працював як лікар та астролог. Це останнє звання принесло йому велику славу й гроші.

Першим удатним його передбаченням було те, що він провістив смерть французького короля Генріха II під час турніру, за чотири роки наперед. Заінтригована цим здійсненням пророцтва вдова Генріха II, Катерина де Медічі, (що мала великий нахил до містицизму), запросила Нострадама до себе і впродовж 45 ночей проводила з ним спиритистичні сеанси, і в них Нострадам викликавав дух ангела Аноеля, який показував Катерині в дзеркалі майбутнє її трьох синів.

Вони з'являлися в дзеркалі стільки разів, скільки років їм судилося сидіти на французькому престолі. Несподівано по них з'явився в дзеркалі її зять, наварський король, що пізніше став французьким королем. Він з'явився в дзеркалі 23 рази. Катерина була докраю збентежена його появою і негайно перервала спиритистичні сеанси.

Але свою світову славу здобув Нострадам не індивідуальним віщуванням майбутнього, а написанням 12 віршованих центурій, у яких передбачив історію світу від 1555 до 3,797 року.

Кожна центурія, за винятком 11-ої та 12-ої, має в собі 100 чотиристрофних віщуваль, без хронологічного ладу. Знавці його передбачень вважають, що він це зробив з метою відвернути від свого твору увагу всесильної тоді інквізиції.

Перше видання центурій появилось в 1555 р. в Ліоні п. з. "Профетікс де Мішель Нострадамус". Дотепер побачили світ близько 200 перевидань його передбачень чи, як хто воліє, віщуваль у різних варіаціях та різними мовами.

Справа інтерпретацій його віщуваль — це незвичайно складна порблема, з уваги на алегоричність його стилю та пітіївське заплутання; тому їхній зміст можна інтерпретувати на різні лади. На тему інтерпретацій його центурій написано більше коментарів, ніж на тему творів Шекспіра.

Але найбільшою заковикою для дослідників центурій Нострадама (Пелет'є, Шовіні, Люгс) було розшифрування хронології передбачених подій та їх справжнього змісту.

У віщуваннях Нострадама знаходимо цілу низку натяків на важливі події з двох минулих світових війн, включно з бомбардуванням Вердену, обстрілом Парижу далекосяжними стрільними, боями англійської фльоти з німецькими підводними човнами, гітлерівським бліцкригом, бомбардуванням Берліну та походом фюрера на Схід.

Для нас цікаві його два передбачення: крах Радянського Союзу в 1990 р. та створення Об'єднаних Держав Європи на початку XXI ст.

Можна мати застереження до правдивості інтерпретацій його пророцтв, але не можна заперечити великої дози інтуїції та свого роду пророчого візйонерства, особливо в передбаченні технічного розитку та технології майбутнього. А це тимбільш гідне подиву, коли взяти до уваги те, що Нострадам жив у половині XVI ст., в часи Ренесансу, коли справжня наука та технологія були ще в пелюшках.

І ось у 4-й центурії, в її 30-му вірші (IV-30) Нострадам згадує про появу планети Нептун, яку, як відомо, відкрив щойно через 300 років по його смерті англійський астроном Чалліс (1864). Він згадує декілька разів і про підводні човни, які називає кораблями, що пливають під водою (III-13), про електричне світло, як "вічно світильну лампу" (IX-9), про електричний кабель та телефонні проводи ("залізні линви") (IX-51), в яких він добачає важливий засіб комунікації.

Також подивугідними слід вважати його візії літаків, бомбовиків та протилетунської артилерії: "Чути голоси дивних птахів, що літають понад гарматами (фляками), уставленими на терасах домів, потім буде мірка пшениці така дорога, що люди будуть одне одного з'їдати".

Слід нагадати читачам про перемішання двох різних подій: бомбардування Парижу та голоду.

Цей самий чотиривірш подаємо у французьким оригіналі (з видання Benoist Rigaud з 1568 р.)

"La voix ouye de l'insolite oyseau,
Sur le canon du respiral estage:
Si hault viendra du froment le boisseau,
Que l'homme sera Antropophage" (11, 15).

Що Нострадам у своїй пророчій візії ("чути голоси дивних птахів") бачив справжні літаки, свідчить ще один його опис II світової війни (III-7)... "злітає вогонь на зброю втікаючих птахів, що підносяться вгору"...

Таких прикладів його незвичайних візій можна навести багато, але навіть цих кілька прикладів свідчать що Мішель Нострадам набагато років перед Жюль Верном та Г. Г. Велзом передбачив розвиток технічного поступу людства на нашій планеті.

Сьогодні ми є свідками повного узалежнення людини від машини. Це також передбачив Нострадам чотириста років тому своєю вказівкою на конструкційну ваду соняшного рушія, який спри-

чинив регрес людської цивілізації (замість дощу, почав падати сніг, а у висліді великої посухи забракло людям харчових продуктів) (X-70). В тому самому місці Нострадам перестерігає людину, щоб вона не йшла проти законів природи.

Але найцікавішим слід вважати його пророцтво про духову майбутність людини, в якій наше тіло буде правити тільки за простирало, яким ми зможемо обкутуватись або здіймати з себе, залежно від нашої волі. Це чудесне опанування нашого тіла його духовою еманациєю становить вершок передбачень Нострадама (II-13 та III-2). Воно має здійснитися приблизно в 4.000-му році.

І. СТЕЦУРА ОТРИМАВ ПЕРШУ НАГОРОДУ В КОНКУРСІ НА ДЕРЕВ'ЯНІ ВИРОБИ

Інженер-архітект Ігор Стецура дістав першу нагороду на конкурсі Канадської ради дерев'яного промислу.

На конкурс надіслано 71 проєкт. Перше місце признано дерев'яній церковці св. Володимира, збудованій в Українському Парку біля Саскатуну. Її творець узяв за основу свого проєкту дерев'яні церкви Гуцульщини, але змодернізував їхній стиль.

Інж. І. Стецура має свою канцелярію-робітню в Міссіссага, активний в українській громаді. За його проєктами поставлена каплиця на пластовій "Січі" у Графтоні, каплиця на оселі "Веселка", дзвіниця на "Товерлі" й інші. Він отримав вже нагороду й за "Проєкти 1983 року".

Останній успіх інж. Стецури знайшов широкий відгук у канадській пресі.

Х-Й СЕМІНАР ХОРОВИХ ДИРИГЕНТІВ

І цього року в Едмонтоні відбудеться Х-ий з черги семінар хорових диригентів, який організує Українське Музичне Товариство Альберти. Семінар відбудеться від 10-го до 25-го серпня 1985 р. в приміщенні Інституту Св. Івана. Кожнорічні семінари вже увійшли у сталий план праці товариства, до їх успіху багато причинилися зацікавлення і фінансова допомога Уряду Альберти, Фундації ім. Т. Шевченка, Товариства Взаємної Помочі, філії УНО, Едмонтон. Успіх цих семінарів завдячується дуже добрій організації і підготовці програми навчання, за яку відповідає маестро Володимир Колесник. Кожного року на семінар прибуває близько 30 учасників з різних міст Канади, Америки й Астралії.

За ближчими інформаціями звертатися на слідуючу адресу:

Ukrainian Choral Conductors Seminar
9530—109 Avenue
Edmonton, Alberta, T5H 107. Tel.: 455-3053

НОВИЙ ДИТЯЧИЙ ТЕАТР У КИЄВІ

У Києві започаткував свою діяльність новий Державний дитячий музичний театр — прем'єрою фантастичної опери Миколи Лисенка "Зима й весна", що відбулася 1 лютого. До складу театру ввійшли молоді солісти оперних театрів, недавні випускники консерваторій. При театрі створено Республіканський центр естетичного виховання дітей і юнацтва.

З ЖИТТЯ БРАТСТВА Св. ВОЛОДИМИРА В ТОРОНТО

17 лютого 1985 р. відбулися річні збори Братства св. Володимира при Українській Православній Катедральній громаді в Торонто. Зборами керувала обрана президія: голова — Карпо Роговський, заступник голови — Микола Гетьманчук, секретар — Вікентій Літвінов. Про пророблену працю звітували: голова — проф. Михайло Муха та фін. секретар Іван Колесник. Великим досягненням уступаючої управи було видання книги "В обороні Віри" (5 том, сторінок 509, тверда оправа з золотим тисненням, ціна 10 дол, з пересилкою разом 12 дол.) Після запитань та короткої дискусії, контрольна комісія уділила довіря уступаючій управі, а потім була вибрана нова управа. Згідно статуту першим почесним головою є владика Архиепископ Василь, а другим — протопресвітер о. Дмитро Фотій. Почесним головою Братства обрали також проф. Михайла Муху (за довголітню працю), а діючим головою Братства св. Володимира Павла Микитовича Макогона, який подякував за довіря і висловив експозе дальшої праці Братства.

В загальному річні збори Братства св. Володимира відбулися по діловому та в доброму настрої. Управа Братства просить усіх зацікавлених в набутті книги "В обороні Віри", а також в офіційній кореспонденції звертатись до них на таку адресу:

Ukrainian Orthodox Brotherhood
of St. Volodymyr
404 Bathurst St.
Toronto, Ontario, Canada M5T 2S 6

Юрій Стефанович

Роман БОРКОВСЬКИЙ

ТРАГЕДІЯ УКРАЇНСЬКОГО ОРГАНІЗОВАНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Доволі нам руїни і незгоди,
не сміє брат на брата йти
у бій,
під жовтосинім прапором
свободи
з'єднаєм весь великий
нарід свій.

Так співали молоді українські ідеалісти-націоналісти після повстання Організації Українських Націоналістів і вірили в це. Створення ОУН викликало значний підйом, головню серед молодшого покоління, всюди там, де була можливість розповсюджувати "добру новину", яку коротко і стисло оформив у вище поданому вірші поет Олесь Габій, учасник першого Конгресу Українських Націоналістів в 1929 році. ОУН мала стати організаційним оформленням націоналістичного руху, якого початків треба шукати в другій половині дев'ятнадцятого і на початку двадцятого століття, а який набув великого динамізму та експансивної сили після Визвольних Змагань, у двадцять роки.

Але високі і сміливі надії про об'єднання українського народу Організацією Українських Націоналістів не зійшлися. Націоналісти не зуміли навіть зберегти власної організаційної єдності. Минувло тільки одинадцять літ від часу створення ОУН, як вона розбилася на дві фракції, а пізніше на дві окремі організації. Само по собі це не було б жадною трагедією, бо ж перед 1929 роком існувало декілька націоналістичних організацій та груп, які діяли окремо та незалежно, то могло так само бути й після 1940 року, коли єдина ОУН розкололася на "мельниківців" і "бандерівців". Справа отже не в самім поділі, але в супровідних обставинах, а головню у наслідках. Коротко можна це визначити, що брат на брата пішов у бій. Це саме я вважаю трагедією українського організованого націоналізму...

Насилення ненависти несправжніх друзів, одних до одних, було дуже інтенсивне, а що найважливіше та ненависть не спопелилася досьогольно й спорадично вибухає у контингованій паперовій війні, яку переноситься на громадське життя. Це без сумніву патологічне явище і воно також має в собі трагедійні елементи.

Багато списаю паперу для в'яснення причин "розбрату". З обох сторін піпшоно моменти політичні, тактичні й персональні, які взяті разом спричинили розкол. Згадувано також можливі

чужі впливи. Всі ті речі очевидно в'яснювали більше або менше докладно тло та причини розламу, все суб'єктивно, але не могли пояснити основного — заіснування так глибоко вкоріненої взаємної ненависти. Причина її лежить у сфері ідеології. Не в ідеологічних різницях, а навпаки, в деяких ідеологічних елементах, які визнавала єдина ще ОУН і які продовжували визнавати роз'єднані фракції. Це вимагає пояснення.

В час, коли творилися перші націоналістичні організації, які влилися в ОУН, на арену історії Європи виступили нові ідеологічні рухи тоталітарного характеру. Найсильніші з них — це фашизм в Італії і націонал-соціалізм у Німеччині, що досягнули повноти влади в своїх країнах (фашизм у 1922 р., націонал-соціалізм у 1933 році). Також в інших країнах Європи, включно з прагматичною Англією, появилися подібні рухи й партії, проте вони в країнах з сильною демократичною традицією не могли здобути більшого впливу. Тенденція до тоталітарних рухів не могла поминути України. Елементи тоталітарної ідеології, програми й організаційної системи прийняла ОУН, а також легальна партія Фронт Національної Єдності (ФНЄ). Ті елементи загальнонаціонально зазначені вже в постановах Першого Конгресу, а цілком виразно виступають у політичній програмі ОУН, схвалений Другим Великим Збором ОУН в серпні 1939 р. Вони ясно вказують, в якому напрямі йшла ідеологічно-програмова еволюція ОУН. Другий Великий Збір відбувся ще при об'єднаній організації і пізніше роз'єднані фракції перейняли багато його програмових заłoжень як спільне добро, особливо в підставових ідеологічних справах. Пізніше роз'єднані фракції відбували свої окремі збори, на яких модифікували деякі постанови, зокрема Третій Надзвичайний Збір ОУН (6) в 1943 році виразно відсепарувався від тоталітарної ідеології, програми та організаційних засад. Але на еміграції в рядах Закордонних Частин ОУН виникла сильна реакція проти тих постанов. Члени тої реакційної течії (яка здобула більшість в ЗЧ ОУН) не відкидали формально постанов Третього Збору, але своєю політикою та політичними писаннями їх заперечили. Єдино ОУН(з) залишилася вірна тим постановам.

Дозволю собі навести деякі місця з програми 1939 року, тому що саме вони пояснюють ворожнечу, яку вони перенесли в ширше громадське життя і сьогодні продовжують затроювати його своєю полемікою. Без того не можна зрозуміти багато чого, що діється в нашому громадському житті в діаспорі.

Отже в програмі з 1939 року читаємо: "Існування політичних партій буде заборонено законом. Єдиною формою політичної організації населення держави буде ОУН — як підстава державного ладу й чинник національного виховання та організації суспільного життя" (точка 12). А точка 7 говорить: "На чолі держави стане покликаний організованою волею нації Голова Держави — Вождь Нації". Пояснення хто такий Вождь Нації дає 4-та точка Устрою ОУН, яка каже: "Голова ПУН (Проводу Українських На-

ціоналістів, тобто ОУН — Р. Б.) — як керманіч і репрезентант визвольних змагань Української Нації — є її Вождем”.

Той ідейно-програмовий багаж перейняли обі фракції й перенесли його у міжфракційний спір. Кожна із них уважала себе єдиним спадкоємцем чи точніше продовжувачем оригінальної ОУН. Тому не було місця між ними на компроміс, на співжиття і на узгодження якоїсь спільної лінії або й ліній акції. Тому мельниківці відносилися до бандерівців як до бунтівників (“Бунт Бандери”), а бандерівці до мельниківців, як до виключених, “вичищених” членів організації (Брошура: “Чому була потрібна чистка в ОУН”). Як бачимо, атмосфера, а навіть фразеологія віддзеркалювала тоталітарну настанову обох фракцій. Залишки тої настанови залишилися у психології більшості членів обох фракцій посьогодні і немає способу їх змінити.

(“Наш Голос”)

Звичайно, в нашому світі, пам’ятники ставлять на могилах бійців армії переможців або своєї армії. Як надзвичайний випадок в історії людства, промовляють такі слова:

“ВОНИ ЗАГИНУЛИ ЗА ТЕ, В ЩО ВІРИЛИ”

Це надпис на надгробній плиті, де поховані переможці й переможені в одній спільній могилі, після кінця громадянської війни в Іспанії.

Ще промовистішим є величавий пам’ятник-мавзолей, збудований у скелі, на вимогу ген. Франко, в Долині Поляглих на північ від Мадриду. Там також спільно поховано переможців і переможених еспанців, а над входом великими буквами видніє напис:

“ПОЛЯГЛИМ ЗА ЕСПАНІЮ!”

ЩО ПИШУТЬ ІНШІ

З ТИЖНЯ НА ТИЖДЕНЬ

Ще й не вмовкли “весільні” дзвони після останнього конгресу СКВУ, а поміж подружжям — тобто поміж Визвольним Фронтом і рештою еміграційної України — уже такий скрегіт зубовний, що з ротів летять іскри і валить дим.

Хто в цьому подружжі “молодий”, а хто — “молода”, не так важливо. Важливо, що сім’ю зліпити з них просто неможливо. Всі еміграційні газети, за винятком визвольнофронтовських, помістили обширну статтю-вияснення В. Василенка “Чи справді загроза розбиття СКВУ?”, що означає, що більшість наших пресових органів поділяє міркування автора і відкидає визвольнофронтовські обвинувачення цього нашого світового форуму в “культобміні”, “ворожій інфільтрації”, “сприянню атомізації громадського життя” тощо, як безпідставні, вигадані й наклепницькі.

Фронт мусить з кимось воювати. Реальна боротьба із справжнім ворогом вимагає розуму, посвяти,

зусиль і жертв. А на внутрішньому фронті — багато легше і більш прибутково.

В. Василенко має рацію: найкраще цього нового дуельного виклику не приймати, відвернутися від нього і робити все, щоб організації, яким вже збрид оцей шум Визвольного Фронту на еміграційному запічку, ще сильніше підставили під СКВУ свої плечі. Такий поворот напевно спричинить внутрішній фронт в самому Фронті, бо коли ворогів нема поза його межами, тоді їх треба шукати серед самих себе.

(“Укр. Вісті”)

ЗДОРОВ’Я

С. КОНАР

ЦУКОР

Свого часу така поважна англійська установа як “Роял Коледж оф Фізішен” у своєму звіті про серцеві недуги обвинуватила в цьому товщ, яйця й молоко, де є найбільше холестерину. Проте є підстави не погоджуватись з цим. Безумовно, надмірне споживання харчів, у яких міститься холестерин, шкодить так само, як усяка надмірність, але основною згубою є такий гарний на вигляд, і такий приємний на смак — цукор.

Відомо ж бо, що м’ясо, яйця й молоко людство споживає з незапам’ятних часів, проте такі хвороби як коронарі тромбозіс (атак серця) були великою рідкістю аж до початку нашого століття. Початок майже епідемічного поширення цієї недуги пов’язується з величезним збільшенням споживання цукру. Коли в 1815 році річне споживання цукру становило 15 фунтів на голову населення, то на початку нашого віку було вже 100 фунтів на особу, а тепер перевищує 120. За цей же час споживання м’яса, яєць і молока збільшилось усього від 25% по 50%, залежно від країни, в порівнянні з 800% збільшенням вживання цукру і в такій же мірі шаленого росту серцевих нелуг. У цьому ж числі “Бритіш Медікал Журнал” британський науковець Волтер Єловліс зазначає, що в східній Африці, в Масаї й Самбура, мешканці споживають дуже багато товщу, який становить 60% їхнього харчового раціону, проте там цілком немає захворювання на коронарі тромбозіс. У південній Англії споживається масла, м’яса і взагалі товщ, з розрахунку на одного мешканця, набагато більш як у Шотландії, проте захворювання в Шотландії на коронарі тромбозіс набагато більше як у південній Англії.

“Американ Журнал оф Клінікал Нутрішен” подає дослідні двох американських науковців, які годували лабораторних тварин вареним зерном із домашньою цукру, крохмалю та протеїну. Піддослідні тварини дістали підвищене тиснення крові, високий рівень холестерину, затовщення печінки, недокрів’я, нестачу заліза в крові та багато іншого, абсолютно не маючи в харчовому раціоні ні товщу, ні холестерину.

За піввіку в Америці споживання товщу збільшилось усього на 12%, в основному за рахунок олії, а смертність від коронарі тромбозіс збільшилась у кілька разів. Отже, як видно не товщ був причиною цього.

Кожній людині відомо, що кисень є найнеобхіднішою речовиною для людського життя; без харчів і навіть без води людина може витримати деякий час, а без кисню тільки всього кільканадцять хвилин. А найбільшим нищителем кисню в організмі людини є біленький і солоденький цукор, який жажливо пожираючи кисень у тілі людини, ослаблює організм і спричинює серцеві недуги.

Цукор, крім пожирання кисню з організму та псування зубів, ушкоджує нормальний склад цукру в крові, що призводить до розладження нормальних функцій підшлункової залози, а також і нервової системи, і є головним збудником виникнення захворювань серця і кровоносних судин.

Як нерозумно людина шкодить собі, вживаючи щодня величезну кількість цукру з чаєм, кавою, різними пудінгами, тортами, печивом, джемсами, морозивом, різними посолодженими соками, напоями та іншою всячиною. Людині потрібний цукор, але в невеликій кількості, така ж навала цукру перенасичує організм, який переробляє зайвий цукор на товщ і відкидає як непотрібний баласт на черевце та інші тілесні округлості.

Коли людський організм потребує цукру, то він виробляє його собі сам із крохмалових продуктів як картопля, квасоля, риж та ін., з крохмалового глюкогену м'яса й риби, а також із товщ. 10% якого є гліцерином, що при травленні переробляється на цукор. Навіть цитринова кислота з питривів, молочна кислота з маслянки, яблучна кислота з яблук, ягол та інших овочів може бути організмом перероблена на глюкоген, а з нього на цукор.

Товщ і цукор є основними елементами енергії тіла, проте для цього має бути натуральний цукор із меду, чи овочів як банани, фіги, груші, виноград, сливи та ін.

Якщо не маєте наміру передчасно покинути цей грішний світ, і перед цим мати дошкульний клопіт із серцем, замість цукру вживайте мед та інші види глюкози. І кожного разу сідаючи до столу для споживання їжі, не зашкодило б пригадати собі, що білий цукор — згуба здоров'я!

(“Українська думка”)

ЗАПРОШЕННЯ

П'ЯТНИЦЯ, 19 КВІТНЯ, ГОД. 8-ма веч.

авторський вечір письменника

ВІТАЛІЯ БЕНДЕРА

П'ЯТНИЦЯ, 26 КВІТНЯ, ГОД. 8-ма веч.

доповідь АРХЕОЛОГІЧНІ РОЗКОПКИ МІСТА
ПОМПЕЇ

Доповідь ілюстрована діалопозитивами. Доповідач — М. В. Гава. Заля — Укр. Прав. Громади при 404 Батгурст вул. Вступ — добровільні датки.

НІБИ Й ТЕПЕР БАЧУ РОДИНУ ПІЛЬГУКІВ...

Прочитала в журналі “Нові Дні” за листопад вістку, що надійшла з України, про смерть письменника Івана Пільгук, та й пригадала, що мала нагоду пізнати в Харкові всю його родину.

Було то в 30-х роках, коли доля закинула мене до тодішньої столиці України. Там уже перебували три моїх полтавських землячки, з якими я ближче познайомилася, щоб не почуватись в тому великому місті цілком самотньою, розгубленою.

Одна з моїх землячок, трохи старша за мене, звалась Оля Терлецька, дочка православного священика. В Полтаві я її мало знала, але “на чужині” ми зблизилися, бо ж були обидві “ворожого походження”.

Друга моя землячка, набагато старша за мене, в Полтаві була заарештована, коли ж їй пощастило вийти з в'язниці, зразу “зникла” й опинилася в Харкові.

Туди багато виїжджало “непевного елементу”, бо у цьому індустріальному місті легше було хоч як-небудь “заховатися”, — там жило дуже різноманітне населення і, навіть, різнонаціональне. Цікаво, що той “непевний елемент” находив у більшості, працю в Статистичному відділі, там працювали і мої обидві землячки.

Трохи “просиялося”, коли начальника того відділу, як українського “націоналіста” спочатку “вичистили” з партії, викинули з відповідальної посади, а в 1937 році заарештували. Так по ньому й слід пропав.

Третя моя землячка Настуся — Туся, зовсім з іншою біографією. Батько її — бідний селянин, рано помер, мама залишилася з кількома дітьми. Туся добре вчилася і була досить спритна. Після закінчення середньої школи, вона вчилася у Полтавському Сільсько-господарському інституті, потім виїхала до Харкова, там продовжувала освіту і працювала помічницею у професора — фахівця в ділянці селекції та генетики. Саме тоді ці науки там входили в моду.”

У Тусі, я й зустріла Женю, дружину Івана Пільгук. Вони мешкали в тому ж будинкові “Саламандри”, а Женья працювала з Тусею і вони приятелювали. Пізніше я там побачила і всю родину Пільгуків.

Була то дуже вродлива пара, хоч малюй їх! Мали вони сина Тараса 8-9-ти років. Теж дуже гарненьке було хлоп'я. Розумний, здібний, надзвичайно рухливий, він, після навчання в школі, швиденько закінчував домашні завдання, а тоді ганяв десь із дітьми. Ні батька, ні мами майже ніколи не було дома, бо, як кажуть, “вовка ноги годують”, так і вони, після праці, бігали по крамницях, та стояли в чергах. Намагалися сина добре відгодовувати, щоб здоровим ріс.

Та, раптом, одного дня, як грім з ясного неба, сусідка сказала Жені, що люди бачили Тараса на “Благбазі” (скорочено Благовіщенський базар), там він, разом з безпритульними хлопцями, вчився красти з возів...

Страшний то був удар для подружжя науковців

Пільгуків. Вони спершу не хотіли вірити, але ще й інші сусіди підтвердили те ж саме.

Наближалися літні вакації і проблема ставала ще складнішою. Тарас буде сам дома цілими днями, тож не знатимуть батьки де він і з ким бігатиме... Що ж робити? Нарешті вирішили відвезти сина до бабусі, Жениної матері.

Батько Женин працював стрілочником. Жив при залізничній колії, недалеко від Харкова, в маленькій хатині і слідкував, щоб колії були в порядку. При наближенні потягу, він виходив з прапорцем, даючи машиністові знак, що може їхати безпечно. Коли батько помер, то цю нетяжку працю взяла на себе її мама. Була у неї й господарка: коза, кури, поросля, городець ну й, звичайно, песик.

Туди й вирішили спровадити на літо Тараса.

Повезли його та й думали, що там він заскучає і не схоче довго бути. Але помилилися... Тарасик там, як риба у воді. Скільки у нього обов'язків! Ранком бабуса його будить: "Вставай, Тарасику. Ходім, допомож мені: будеш кізку тримати, а я доїтиму..." Тарас гордий, бо бабуса його потребує і радо біжить із нею. І так цілий день: "Тарасику, погодуй курочок!" — "Тарасику, попаси кізоньку!" Понад залізничною колією росло трохи трави, там часом паслася бабусина худобина.

Ввечері бабуса напувала внучка свіжим молоком, гладила по голівці, приказуючи: "Ти ж мій помічник! Що б же я без тебе робила?" А помічник, ледве допивши молоко, падав на подушку й міцно спав до ранку.

Бабуса з Тарасом майже не розлучалася. Де б вона не йшла, внучок усе був з нею...

Минуло літо і прийшов час іти до школи. Приїхали подружжя Пільгуків забирати сина додому, а він і слухати про те не хоче... Батько заскочений, мама засмучена, бабуса розгублена, вмовляє внука їхати з батьками додому. І, здивовані, почули відповідь: "Які ж то батьки, що цілими днями по Харкову бігають!"

Так і залишився Тарас на зиму у бабусі. Повела вона його до школи в недалекому селі, пізніше він уже сам бігав з іншими школярами.

Про ці події розповідала нам з Тусею Тарасова мама, дуже вболівуючи, що син так категорично не схотів з ними повернутися додому.

Пізніше вже я не чула, що сталося з родиною Пільгуків. Обставини у мене склалися так трагічно, що ми з мамою залишилися вдвох. Найшли притулок в робітничому селищі, недалеко від Харкова, на працю їздила я потягом. З Тусею не доводилося часто бачитися, а з родиною Пільгуків цілком втратила зв'язок.

Тепер, пригадавши все це, думаю, несправедливо, може, було б засуджувати Тарасових батьків, що вони дбали лише про "хліб насущний" для улюбленого сина. Може й відчували вони, що Тарас, не менше, як молока чи м'яса, потребував родинного тепла, батькової уваги, маминої ласки, та в тих умовах вони були неспроможні всього того йому дати.

Але, мені здається, що тутешнім молодим по-

РОЗМОВА З КУМОЮ

Немає чого затаювати: я люблю свої похоті, деньки вздовж вулиці Блур. Іду поволі, від кредитівки до кредитівки, з крамниці й до крамниці, наперед знаючи, що обов'язково наштотхнуся на когось з давніх знайомих або хтось наштотхнеться на мене. Найнеприємніше, коли той хтось мене не пізнає або я не можу пригадати її чи його прізвища, але це трапляється ще не так часто.

Цим разом хоч я й давненько не бачилась з кумою, але пізнала її здалека. Вона бігла, мабуть, з роботи, з пакунками в руках.

— Добридень, кума, — привіталась я, коли вона зрівнялась зі мною, не помітивши мене. — Ти що — вже мене не пізнаєш чи загордилася так? Як там здоров'ячко, як проживаєте?

— Ой, вибач, я така заклопотана, що й світу не бачу. Здоров'я ніби й можливе, діти порозходились на своє, тільки б пожити трохи, так от через дрібницю в нас з Васильком до розлучення йде, — залепетала кума. — Але добре, що ми зустрілися, будеш мені свідком.

— Та що ти верзеш. Розлучення після 35 років такого щасливого подружжя? І при чому тут свідки, доладу розкажи.

— Тож слухай: прийшов чоловік з праці насуплений і злющий. Уткнув носа в папери й ані тобі привіту. Я вже знаю, що він там знову з компютером посварився, пробую його розвеселити. Підсіла до нього й розказую йому нові жарти. Що почула на праці й сама сміюся. А він підвів голову від паперів, глянув на мене якимось так дивно та й каже: "А що це в тебе в роті блищить?" — Та це ж моя золота коронка. Вона там ще з перед нашого шлюбу і ти досі її не бачив!? — обурилась я. "Як я з тобою женився, то ти коронки не мала", — ствердив авторитетно. І почалось... І де він тоді та й всі ці 35 років дивився? Чейже зір був у нього добрий, а він аж тепер побачив, коли вже не добачає. А як я йому докажу, що я його не обдурила, коли мій дентист узяв та й помер уже 15 років тому. А ти ж напевно пам'ятаєш як він мені цю коронку вставляв, тож і посвідчиш Василеві.

— Не журися, кума. Не тільки посвідчу, а ще й висварю за таку неухагу й брак довір'я до жінки. Де ж таки...

— Спасибі. Цього йому давненько треба. Ти ж завжди мені в пригоді стаєш. А як же ви проживаєте там на своєму хуторі?

— Та якби старі кості не крутили та інші хвороби не чіплялись, то було б не зле.

друзькам чи не варто було б застановитися над словами, якими, 50 років тому, малий тоді, Тарас висловив думку про своїх рідних батьків.

Лариса Дончук

— А ви поїхали б на Флориду до тої тепленької "калабани", намазалися б кілька разів їх славним болотом і все, мов рукою зняло б. Та й взагалі там весело й безжурно проводять час. Там уже ціле українське село виросло, великий культурний центр збудували, мають одну всеукраїнську церкву.

— А я чула, що цим славним болотом уже й заборонили мазатись. Та й католики з православними уже там розсварились.

— Не слухай, це все перебільшені сплетні. Ви б побачили, як зберуться всі наші на тій калабані, як заспівають дружно, то навіть крокодили заслухаються. Добре бодай, що слів не розуміють... То що, може, заїдемо зараз до нас і обміркуємо деталі? Може ще разом полетимо та й купимо там щось і для себе?

Пропозиція була приманлива. Я давно вже мрію про той "фонтан молодости", дарма, що дехто з заздрости називає його вонючою калабаною. Але як я переконаю свого бовдура, що дача на Флориді потрібна якщо й не для здоров'я, то для суспільного статусу? Тому я відповіла куми нейтральним тоном:

— Може. Та я воліла б заїхати до вас із чоловіком. А то ще скаже, що "ожили його без нього".

— Будь-ласка, приїжджайте. Обов'язково й негайно. Бай-бай, — мушу спішити.

Ада МУШИНСЬКА

ЛІКАРСЬКА ПОРАДА

— Ну, й що ж вам докучає цим разом, з чим приходите? — запитав лікар свою пацієнтку середнього віку.

— Я, пане докторе, й сама не знаю, що зі мною діється. Отак, як сяду, то сиділа б, сиділа б і сиділа б. Як ляжу, то лежала б, лежала б, лежала б... А як почну їсти, то їла б, їла б, і їла б...

Подивився лікар на неї, покрутив невдоволено головою і таким же тоном сказав:

— А я вас, пані, як копну, то полетите, полетите, полетите...

(Подала А. М.)

Прийшла жінка до лікаря й почала розказувати йому про свої численні недомагання. Та лікар чогось і не дуже слухав. Він лише поглянув на неї крізь окуляри й промовив:

— Ідіть, пані, додому, залишіть там 25 фунтів, а тоді прийдете й ми поговоримо.

Прийшла люта додому, а чоловік питає:

— І чого ти, дорогенька, така сердита, що він тобі цим разом наговорив?

— Сказав, "лиши дома 25 фунтів, а потім приходи". Дурень або сам наковтався таблеток. Та я ж ніяких фунтів з собою не мала.

АФОРИЗМИ

● Найкращі роки в житті батьків — це роки, коли діти вже можуть відкидати із заїздів сніг, але ще не можуть самі їхати автомобілем.

● Немає такої вершини, на котру не зміг би вибратися навантажений золотом осел.

● Гроші — добрий слуга, та поганий хазяїн.
(Бекон)

Час дає можливість заробити гроші, які згодом ідуть на те, щоб убити час.

● Не все те прибутток, що потрапило у гаман.
(Стерн).

● Не май ста рублів, а май сто друзів.
(Прислів'я)

● Дайте мені карбованець, і я матиму двох друзів.
(Напис на стіні витверезника).

● Хто обмежує свої бажання, той завжди досить багатий.
(Вольтер).

Дорогий читачу!

Надсилайте нам СВОЇ ВЛАСНІ висловлювання й афоризми — найкращі з них ми надрукуємо.

● **Цілюще джерело.** Тепле мінеральне джерело в селищі Горна Тrepса в Сербії відоме у всій Югославії і за її межами. В ньому було відкрито радіоактивний цезій, який лікує захворювання нервової системи, епілепсію та інші. Крім цезію, знайшли в мінеральній воді літій, рубідій і стронцій, причому в ідеальному співвідношенні. Водою цього джерела виликовувалися хворі, які вже втратили надію видужати.

● **Дзеркало з пластмаси.** Новий полімерний матеріал під назвою Е-А-Р почала виробляти фірма "Нортон Різерч Корпорейшн" в США. Матеріал застосовується передусім для ізоляції від шуму і вібрації. Але він такий міцний і тривкий, що з нього почали виробляти дзеркала. Для цього беруть тонкі листи матеріалу, прозорі немов скло, і у вакуумі наносять на них з одного боку шар алюмінію. Такі дзеркала не б'ються, не викриваються плямами і мають хороші відбивні властивості.

ПРОСИМО ПОПРАВИТИ

До присвяти Я. Билини "Полтавцям та не всім" ("Нові Дні", березень, стор. 24) просимо додати такі пропущені через неувагу рядки:

Осердя духу України —
Вставала феніксом з руїни, —
Не раз, не два вона, — Полтава,
Країні велетнів давала,
Які будили наші сили,
Які історію творили.

Не попадайтеся ж в тенета,
Нехай і далі естафета
Тримається у вас в руці!
Хвала і честь вам полтавці!

ПРО КУРИЛИКОВЕ ЧИСЛО "НОВИХ ДНІВ"

..Дозвольте мені висловити Вам щиросердечну подяку за цінні статті про Василя Курилика, його життя, тяжкі пригоди та прекрасну мистецьку працю пензлем... Яка хороша людина відійшла від нас у вічність!

Хоч я частинно був ознайомлений з його художнім дорібком, але статті проф. Ю. Шевельова, М. Колянківського та інтерв'ю Ю. Горгоги з д-ром Кемпбеллом — глибоко схвилювали мою чутливу душу. Такий він рідний і близький сердцю моєму. Щастя Вам, Боже, п. редакторе! "Нові Дні" — приємний гість у багатьох наших родин.

Іван Кмета-Ічнянський, Філадельфія

**

...Число журналу (419), присвячене маляреві Василеві Куриликові для мене особливо цікаве і Ваш жест згадки про сл. п. маляра В. Курилика доцільний і вартісний... Надіюся, що Ви не обмежитесь тільки згадкою про творчість Курилика, а час від часу будете згадувати й інших творців канадської культури, що були українцями. Це наш святий обов'язок, щоб їх всеціло не присвоїли інші...

А. Петрашко, Едмонтон

**

З великим зацікавленням прочитала я січневе число "Нових Днів", майже повністю присвячене пам'яті Василя Курилика. І пригадала собі, що маю написаний уже давно триптих "Місто" теж присвячений пам'яті цього наскрізь оригінального й визначного маляра українського роду, який, за словами д-ра Кемпбелла, змалював "простоту життя в скомплікованій добі"...

Стефанія Гурко, Торонто

Пришліть, будь-ласка, Ваш триптих. Радо надрукуємо. — Ред.

Обидвоє з дружиною сердечно дякуємо Вам за те, що присвятили число журналу Василеві Куриликові. Воно дуже добре зроблене... Статті доповнюють одна одну. Аж дивно, що так воно склалося. Стаття проф. Ю. Шевельова — знаменита. Просто подивляємо, який він знаменитий обсерватор і аналіст...

Ваш Микола Колянківський, Ніагара Фаллс

БІБЛІОГРАФІЯ ВАСИЛЯ КУРИЛИКА

(До матеріалів, надрукованих у січневому числі)

1. "Someone with me" — the autobiography of William Kurelek, Cornell University, 1973.
2. "A Prairie Boy's Winter", Tundra Books, 1973.
3. "O Toronto", New Press, 1973.

"НОВІ ДНІ", квітень 1985

4. "Lumberjack", Tundra Books, 1974.
5. "A Prairie Boy's Summer", Tundra, 1975.
6. "The Passion of Christ", Niagara Falls Art Gallery, 1975.
7. "Kurelek's Country", Houghton Mifflin, 1975. (Kurelek's Canada).
8. "Jewish life in Canada", Hurting, 1976.
9. "Fields", Tundra, 1976.
10. "A Northern Nativity", Tundra, 1976.
11. "The Last of the Arctic", Pagurian Press, 1976.
12. "Fox Mykyta", Tundra, 1978.
13. "Someone with me" (Canadian short edition) McLelland & Stewart, 1980.
14. "The Ukrainian Pioneer", Niagara Falls Art Gallery, 1980.
15. "The Polish Canadian", Tundra, 1981.
16. "Kurelek's vision of Canada", Hurtig, 1983.
17. "Kurelek Collection", Niagara Falls Art Gallery, 1983.

ФІЛЬМИ

1. "Kurelek", National Film Board of Canada, 1967. (In seven languages).
2. "Pacem in Terris", Film Arts, 1971.
3. "The Maze", Cornell University, 1971.
4. "The Ukrainian Pioneers", Film Arts, 1975.
5. "Pysanka", Marco Pereyma.
6. "The Passion of Christ", Phil Earnshaw, 1981.

"ФРОНТ ІДЕОЛОГІЧНИЙ"

Шановний пане Дальний!

Цікаву і вельми необхідну річ Ви зробили: опублікували "доктора советських наук" Івана Дузя. Дійсно, слід їхніми ж нахабними публікаціями їх же й бити. Особливо, варто це робити, щоб, як то кажуть, притягти до відповідальності всяких одвертих резидентів і захисників русифікаторської політики в Україні. Побожуюсь, що вони не вийдуть на одвертий бій. Єдине, що варто було б домогтися — це виступу співака Голяшка, про якого згадує той Іван, переплутавши навіть його прізвище (мова, мабуть, іде про Гошуляка?)

Певна річ, приємно, що той підніжок Дузь згадав і моє ім'я в числі "жалюгідних найманців". Тільки хотів би я знати, як "щедро платить буржуазна рука" мені, "озвірілому ненависнику, який плете павутину антирадянщини"? Нехай адміністрація "Нових днів" опублікує, скільки вона заплатила "найманцю". А той учений Іван хай повідомить, скільки він заробив разом з... помічниками за свій вояж по Канаді та США. І за свій відчит перед КГБ.

Василь Сокіл, США

КОРОТКО ПРО "НОВІ ДНІ"

...Редакторе Мар'яне Дальний!

Прошу ласкаво мені пробачити, що звертаюся прямо до Вас і цим Вас турбую... Вкладаю 20 дол. як звичайну оплату і ще 20 нім. марок на оплату повітряної пошти. Старому, як малому — треба вибачати... а мені дев'яностий рік і належу до тих, що із 1917-го року пішли за синьожовтий прапор. Пройшли табори інтернування і всю скитальську дорогу... Нас осталося так мало... Були цвинтарі та й ті понищено...

Спасибі за хороші-хороші "Нові Дні". Я їх читаю від початку (ще за св. п. П. Волиняка) і я їх мушу мати.

Нехай хранить Вас Бог.

Елісавета Момот (Зах. Німеччина)

Не турбуйтеся, шановна пані Момот. "Нові Дні" Вас не забудуть. А коли виздоровієте і потеплішає надворі, то прошу поклонитись від мене будинкам політехніки на головній вулиці Вашого прибраного міста. Колись воно було й моїм "містом постою". Щиро Ваш М. Дальний.

...Пересилаю 56 дол. на "Нові Дні" — 18 дол. післяплата, 18 дол. передплата і 20 дол. пожертва... Дякую за довір'я, що висилали в борг. Люблю читати "Нові дні". Для мене це найкращий відпочинок.

Подобається мені спокійний, діловий і розумний тон редактора Дального. Від нього можна навчитися багато. Шкодую, що хтось подбав, що Леся Богуславець більше не друкувалась в "Нових днях". Вона пише жваво, цікаво, захоплююче та про речі, про які ніхто з "Великих" не пише...

М. Ковалевський, Ст. Пол.

Шановний пане Ковалевський!

Спасибі за тепле слово. Як знаєте вже з "Мрії", Леся Богуславець не писала якийсь час у "Нових днях", бо запроторила себе добровільно до Сибіру й до Центральної Азії. Правда, дехто волів би, щоб вона й не вернулася, дехто знову твердитиме, що вона їздила хіба "пальцем по карті", а ще інші й далі обвинувачуватимуть мене в тому, що запроваджую в "Нових днях" цензуру. Що ж, так же заведено, що всім не догодиш. І наші добрі читачі не всі однаково думають. І так, мабуть, і мусить бути. **М. Дальний**.

...Посилаю чек (\$25.00) на передплату журналу. Не знаю чому не хочете підняти ціну передплати? Адже це наш найкращий місячник і вартує він багато більше, ніж за нього береться...

І. Бондарчук, Канада

...Дякую редакторам та всім співробітникам, що тримають журнал, який не тільки живе, а й культурно росте та розвивається по цілому світу. Як довголітня читачка, я журналом дуже задоволена

і кожного місяця чекаю на нього, як на доброго приятеля.

Надя Квітко, Австралія

...Пересилаю чека на \$30.00, з чого передплата \$18.00, а решта на пресовий фонд. Бажаю дальших успіхів у важкій праці видавання Вашого дуже цікавого журналу...

Галина Шимонович-Рудницька, Монреаль

"Журнал "Нові Дні" читаємо з великою приємністю. Журнал цікавий, гарно редагований і стоїть на висоті свого завдання.

О. Процик, Аркансас

...Посилаю чек на 86 дол., з рахунку — передплата на два роки \$36.00 та пресовий фонд \$50.00. Журнал одержую завжди своєчасно. Редагування журналу мені подобається...

К. М. Т-ю, Едмонтон

Висилаю "моні ордер" на суму 68 дол. 18 дол. на передплату журналу "Нові Дні", а 50 дол. на видавничий фонд Щастя Боже!

І. Козачок, Монреаль

...Висилаю післяплату включно з передплатою. "Нові Дні" — чудово редаговані!

Дарія Бунт, Каліфорнія

Дорогі!

Не знаю хто тепер відповідальний за фінансові справи "Нових Днів". Колись я давав передплату Петрові Кузьмовичу. Він, під час зустрічі, переважно десь за вечерею, брав гроші, дякував за підтримку журналу і записував суму грошей та нотатки з наших розмов на обкладинці цигарок. Писав дуже дрібненько, лише сам міг те читати. Але ніколи не робив помилок. Таких, як він, Іван Павлович, Олександр Семенович, Микола Приходько та Гр. Китастих і багато інших тяжко тепер знайти.

Висилаю передплату... щоб "Нові Дні" жили та й цвіли — своїм змістом, тематикою та нашими ідеями...

Є. Цюра, Віндзор

Поштовим мандатом вислав я Вам 50 дол. на пресфонд "Нових Днів". Тому, що моя передплата заплачена до кінця 1985 р., висилаю на пресфонд.

Бажаю Вам успіхів і завжди дбайте про чистоту української мови. На жаль, навіть в деяких статтях у "Нових Днях" мова засмічена.

Хай Господь Вас усіх милує і спасає і благословить Вашу працю.

Відданий у Христі Господі
о. Ів. Кіт, Шарлеруа

СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ ЄВГЕНА КОНДРАТЮКА

24-го лютого ц. р. в українській православній церкві св. Андрія в Бостоні, відзначено божественною літургією та панахидою, що їх відправив о. прот. М. Невмержицький при участі параф. хоругви під батугою д-ра Садового, першу річницю смерті бл. п. Євгена Кондратюка. Олісля відбулось велике прийняття в честь покійного, який протягом 21 року свого життя багато спричинився до розквіту парафії.

Щедро жертвуючи на будову нової святині, св. п. Євген Кондратюк був постійно активним членом парафіяльного уряду або членом ради тростів. Він був добрим мужем і батьком та зразковим приятелем і громадянином. Як доказ великої пошани до покійного може послужити й той факт, що під час прийняття, на заклик Лариси Діак, Марії Кайко й отця настоятеля, присутні зложили на добродійні цілі 400 дол. з них призначено на часопис "Українські Вісті" \$170.00, на журнал "Нові Дні" \$75.00, на "Українське Православне Слово" \$55.00 та на допомогу українцям у Бразилії \$100.00.

Сл. п. Євген Кондратюк залишив дружину Ольгу, синів Леоніда й Ростислава та дочок — Зіну й Оксану з їх родинами. Всі вони при парафії виростили й учились, всі дістали вищу освіту завдяки батькові.

Вічна пам'ять Тобі великий український патріоте й приятелю, хай земля рідного Пантеону буде Тобі легкою.

Марія Кайко

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ СЛ. П. С. С. ТОКАРЯ

Замість квітів на могилу дорогого мужа, батька, дідуса і прадідуса св. п. Семена Степановича Токаря, в першу річницю його смерті (9-го квітня 1985 р.) складаємо на пресовий фонд журналу "Нові Дні" 25 дол.

Дружина **Олена**,
син **Володимир** з родиною

СВ. П. ГРИГОРІЙ ВОВКОДАВ

У п'яту річницю смерті дорогого мужа, батька і дідуса (24 березня 1980 р.) св. п. Григорія Вовкодава, висилаю чек 25 доларів на журнал "Нові Дні".

Катерина Вовкодав, Торонто

В ПАМ'ЯТЬ ОЛЕКСИ Д. МЕЛЬНИЧЕНКА

У восьму річницю смерті нашого незабутнього тата, дідуса і зятя сл. п. Олексі Дмитровича Мельниченка, складаємо 30 дол. на журнал "Нові Дні", який покійний завжди любив і підтримував.

Діти **Володимир**, **Анна** і **Лариса**

В ПАМ'ЯТЬ КОСТЯНТИНА ДУХНАЯ

В першу річницю упокоєння нашого незабутнього тата і дідуса Костянтина Духная, що сталося 21 лютого 1984 р., посилаю 75 доларів на передплату "Нових Днів" за 1985 рік, а решту на пресовий фонд.

Хай пам'ять про Покійного ніколи не гасне.

Син Микола Духнай з родиною

В ПАМ'ЯТЬ ОЛЬГИ ГОЛОВКО

12-го грудня 1982 р. відійшла від нас у Вічність **Ольга Головка**. Остала в смутку доньку Валю, зятя Кирила, четверо внуків і правнучку.

О. Головка народилася в Києві — Україна 6-го листопада 1898 р. В 1933 р. в Україні стравила двох братів, що згинули від голоду. Під час війни перебувала в німецьких лагерах тяжких робіт. В 1947 р. приїхала до Америки разом із своєю донькою Валею. Вона не забула своїх знайомих та приятелів українців з лагерьу, виповняла папери, щоб спровадити їх до Америки. Спровадила 10 родин — приблизно 40 людей. В тому числі: родина інженера Вадима Запорожця, д-ра Степанова, Федора Попенка, д-ра Івана Моєсенка, інж. Гайворонського. Скільки могла, всіх влаштувала на працю і знаходила мешкання.

Скромна-тиха О. Головка як тільки могла, помагала українцям приїхати у вільний світ.

Ольга Головка була членкою Українського Конгресового Комітету, та членкою 105-го Відділу Союзу Українок Америки в Статен Айленді.

Марія Левицька

**СКАРБИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА ОБ'ЇДУТЬ
ОНТАРІО**

(Канадська сцена) — Виставка скарбів народного мистецтва багатьох етнокультурних традицій буде показана по всьому Онтаріо під час 1985-го і на початку 1986-го року.

Онтарійська спадщинна фундація у співпраці з Галерією Роберта МекЛогліна з Ошави, де ця виставка відкриється в січні 1985-го року, уряджує виставку 180 мистецьких пам'яток. Виставка буде пізніше у Віндсорі, Гвелфі, Стратфордї, Торонто, Сейнт Кетеринсі та в Тандер Бею.

Виставка **Народні Скарби Історичного Онтаріо** покаже велику кількість праць з приватних колекцій.

Пам'ятки включають мистецькі праці починаючи з малярства, до кераміки і ковдр, від дитячих забавок до кухонного начиння та умеблювання і відкривають багато про індивідуальних ремісників, які їх створили.

У додатку до праць англійських і французько-канадських ремісників, ці пам'ятки відображують також етнічні та автохтонні громади Канади.

POSTAGE PAID AT TORONTO
 Second Class Mail Registration
 Number 1668
 if not delivered please return to:
 NOVI DNI
 Box 235, Etobicoke, Ont.
 Canada M9C 4V3

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "НОВИХ ДНІВ"

КАНАДА

Збірка з поминального обіду по сл. п.

А. Чеснішому	\$50.00
М. Духнай, Торонто	\$52.00
Р. Василенко, Оттава	\$32.00
П. Неліпа, Вітбі	25.00
В. Токар, Ніагара о. д. Лийк	25.00
К. Вовкодав, Торонто	25.00
П. Шанда, Іслінгтон	17.00
К. Сітко, Торонто	15.00
О. Токар, Ніагара о. д. Лийк	12.00
Л. Шар, Оттава	12.00
Я. Волан, Монреаль	9.00
М. Кузьменко, Міссіссага	8.00
А. Ромась, Ласал	7.00
Е. Давидюк Міссіссага	7.00
А. Дзерович, Оттава	7.00
М. Ходаченко, Торонто	7.00
П. Чорній, Торонто	7.00
А. Радченко, Веланд	7.00
О. Юсипчук, Едмонтон	7.00
Т. Ординець, Торонто	7.00
В. Марич, Едмонтон	7.00
І. Радкевич, Торонто	7.00
А. Герасименко, Торонто	5.00
О. Котовський, Едмонтон	5.00
А. Волошин, Торонто	5.00
А. Ліщина, Торонто	4.00
І. Данилюк, Торонто	4.00
М. Логущ, Монреаль	2.00
Д. Бродгид, Гамільтон	2.00
П. Дрозд, Бірлінгтон	2.00
Т. Т., Торонто	2.00
І. Гайовський, Гамільтон	2.00
П. Кирилук, Ст. Катарінс	2.00
І. Шумук, Вернон	2.00

США

Я. Давид, МкКі Рокс (пам'яті дядька П. Кравчука)	\$72.00
Др. Ю. Мовчан, Македонія	\$32.00
М. Ковалевський, Ст. Пол.	18.00
К. Архімович, Розендейл	17.00
В. Косогор, Чікаго	14.00
А. Повстенко, Сілвер Спрінгс	12.00
І. Макарець, Арлінгтон	12.00
А. Маковійчук, Чікаго	10.00

К. Галецький, Орадель	10.00
П. Сулківський, Стерлінг Гайтс	7.00
М. Рудик, Нью Гейвен	7.00
Р. Завицький, Філадельфія	7.00
О. Любська, Глестонбері	5.00
В. Кохан, Чікаго	5.00
Н. Андріанов, Саратога	4.00
А. Голондзовська, Сомервіл	2.00
Г. Андрієвський, Кімбрідж	2.00
В. Дудко, Парк Рідж	2.00
М. Грамяк, Філадельфія	2.00
Н. Чумак, Ревере	2.00
П. Гаврилів, В. Гартфорд	2.00
В. Решетник, Денвер	2.00
А. Бараник, Кергонксон	2.00
І. Піддубний, Філадельфія	2.00
Л. Журавель, Мінеаполіс	2.00

АВСТРАЛІЯ

Е. Гаран, Сомервіл	(кан.) \$24.00
Н. Закревська, Вудвіл	\$31.50

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИСЛАЛИ:

І. Бринза, Австралія	1
----------------------	---

Щире спасибі всім за допомогу і пожертви.
 Редакція й адміністрація

У ВИДАВНИЦТВІ "НОВІ ДНІ" МОЖНА КУПИТИ ТАКІ КНИЖКИ:

Шкільні підручники:

Іван Бережний, УКРАЇНСЬКА МОВА (початкова граматики ч. 1)	\$3.50
Петро Волиняк, КУБАНЬ, ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКА КОЗАЧА	1.00
Софія Гаєвська, TREASURES OF THE CENTURIES (англійською мовою)	5.00
І. Багрянний, СКЕЛЬКА	10.00
Dmytro Chub, THIS IS AUSTRALIA (англ. мовою)	3.50
Dmytro Chub, WEST OF MOSKOW (англ. мовою)	6.50
Дм. Чуб, В ЛІСАХ ПІД ВЯЗЬМОЮ	6.50

В твердій оправі, з пересилкою: